

Economisch-Statistische Berichten

Onderwijs en inkomen in de
Verenigde Staten

★

Loonbeheersing door de
Sociaal-Economische Raad?

★

Dr J. F. van Saarloos

Het buitenlandse vreemdelingenverkeer in
Nederland

★

W. Kats

De katoenpolitiek der Verenigde Staten

★

Mej. Mr G. J. Stenberg

De 37ste zitting van de Internationale
Arbeidsconferentie

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

39e JAARGANG

No 1941

WOENSDAG 18 AUGUSTUS 1954

KAS-ASSOCIATIE N.V.

SPUISTRAAT 172

AMSTERDAM

Betaalkantoor voor coupons,
dividenden en uitgelote stukken

BETALEN • BEWAREN • BEHEREN

N.V. PHILIPS' GLOEILAMPENFABRIEKEN EINDHOVEN

Voor de centrale organisatie van het Philips-concern te Eindhoven worden gezocht

ervaren medewerkers

voor het verrichten van bedrijfseconomische werkzaamheden ten behoeve van de commerciële afdelingen.

Aanbiedingen van hen, die beschikken over ervaring op het gebied van bedrijfsprognoses (omvattende o.m. marktonderzoek, planning, budgetering en rentabiliteits-calculaties) zullen bijzondere aandacht genieten.

Hoewel een gedegen theoretische ondergrond in de bedrijfseconomische richting wordt geëist, zijn het niet uitsluitend afgestudeerde economen, aan wie een aantrekkelijke kans wordt geboden.

Gezien de aard van de functie, welke vele contacten op zeer verschillend niveau met zich brengt, zal voor aanstelling de persoonlijkheid van de gegadigde doorslaggevend kunnen zijn.

Brieven met volledige gegevens, waarin vooral aandacht moet worden geschonken aan een beschrijving van de werkelijke kennis en ervaring, kunnen vergezeld van een recente foto - worden gericht tot de afdeling Personeelzaken, Willemstraat 20, Eindhoven, onder ESB 54194.

N.B. Indien men reeds onlangs op deze advertentie heeft geschreven (werd reeds eerder in andere bladen geplaatst) behoeft men zulks niet opnieuw te doen.

Regelmatige reclame
verhoogt Uw goodwill

R. MEES & ZONEN

A° 1720

BANKIERS & ASSURANTIEMAKELAARS

ROTTERDAM

AMSTERDAM - 's-GRAVENHAGE

DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

Wij lichten U gaarne voor over het nut
van Ongevallen Verzekering bij Personeels-
Tochten en Uitstapjes

PRAKTIJKDIPLOMA BELASTINGRECHT

van de Stichting Federatieve Fiscale Examens

Schriftelijke en mondelinge cursus ter verkrijging
van het DIPLOMA BELASTING-ASSISTENT.

Aanvang: September

Examens onder Rijkstoezicht.

Inlichtingen:

Kraaiaenlaan 13, 's-Gravenhage — Telefoon: 330460

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.
Telefoon 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Dr J. Geluck, Zwijnaardse Steenweg 357, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland en de Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—, overige landen f 28,— per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten” f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Onderwijs en inkomen in de Verenigde Staten

„The economic advantage of the educated
Appears reasonably clear though somewhat belated”.

Dit wrange rijmpje staat boven een verhandeling van Prof. M. W. Reder, waarin de hoogte van het inkomen uit een andere hoek dan de algemeen gebruikelijke wordt gezien. Doorgaans immers, wordt er een verband gelegd of gezocht tussen de inkomenshoogte en het beroep, dat de genierter van dat inkomen uitoefent. Reder nu, heeft nagegaan, of er een relatie bestaat tussen de hoogte van het inkomen en het aantal schooljaren, dat de inkomenstrekker met vrucht heeft doorlopen¹⁾. Het is nl. volgens hem geenszins zeker, dat het beroep een betere aanwijzing is voor de potentie een bepaald inkomen te verwerven dan de schoolopleiding, hoewel er tussen beide indicatoren een uiteraard zeer nauw verband bestaat. In sommige gevallen is de schoolopleiding als zodanig zelfs beter geschikt, omdat zij gemakkelijker dan het beroep is te classificeren en bovendien direct meetbaar is.

Belangwekkend, maar binnen deze ruimte niet in zijn geheel reproduceerbaar, is de tabel, die genoemd auteur heeft samengesteld. In nevenstaand staatje zijn daaruit de voor Reders betoog belangrijkste leeftijdsklassen overgenomen. Duidelijk blijkt, dat er, wanneer de verschillende, naar opleiding gerangschikte groepen, eenmaal de 25-jarige leeftijd zijn gepasseerd, een zeer nauwe relatie

¹⁾ M. W. Reder: „Age and income” II. Papers and proceedings of the sixtieth Annual Meeting of the American Economic Association. American Economic Review, May 1954.

bestaat tussen het mediaan-inkomen ²⁾ en het aantal schooljaren. Opmerkelijk is, dat de leeftijd, waarop het hoogste inkomen wordt bereikt, weinig varieert met de opleidingsduur der inkomenstrekkers: zowel voor mannen als voor vrouwen ligt deze leeftijd in vrijwel alle opleidingscategorïën tussen de 45 en 54 jaar. Niettemin wordt het hoogste inkomen voor alle opleidingscategorïën tezamen genomen in de leeftijdsklasse 35-44. Reder schrijft dit toe

aan het feit, dat personen met een hoog inkomen en een uitgebreide opleiding een groter percentage van de lagere dan van de hogere leeftijdsklassen uitmaken.

Academisch gevormde mannen hebben vóór de 25-jarige leeftijd t.o.v. de overige groepen een inkomensna-deel; daarna een voordeel, dat groeit met de jaren. Dit voordeel is naar verhouding groter voor hen, die ouder zijn dan 65 jaar, dan voor de jongeren. Het inkomensvoordeel voor academisch gevormde vrouwen is in de leeftijdsklassen 45-54 en 55-64 zeer groot; het inkomen van deze vrouwen is dan ruim tweemaal zo

hoog als dat van alle vrouwen. Daarna echter vermindert dit voordeel sterk. Dit komt, zegt Reder, omdat veel academisch gevormde vrouwen zich op 65-jarige leeftijd uit hun beroep terugtrekken, hetgeen een drastische daling van hun inkomens met zich brengt. De overige vrouwen evenwel, geven hun werkkring doorgaans eerder op, zodat hun inkomensdaling ook vroeger optreedt en in de leeftijdsklassen boven de 65 minder tot uiting komt.

²⁾ Verder genoemd: inkomen. Het mediaan-inkomen is het middelste van een reeks, in volgorde van grootte gerangschikte, inkomens.

Mediaan-inkomen van personen, verdeeld naar
leeftijd, schoolopleiding en geslacht in 1949

Aantal schooljaren	Leeftijd, en inkomen in dollars					
	20-21 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	65-74 jaar	totaal 25 jaar en ouder
<i>Mannen:</i>						
Geen schooljaren voltooid	679	1.267	1.465	1.736	827	1.108
Elementary: 1 tot 4 jaar	826	1.562	1.741	1.727	846	1.365
5 tot 7 jaar	1.055	2.252	2.371	2.172	1.164	2.035
8 jaar	1.364	2.803	2.912	2.601	1.505	2.533
High school: 1 tot 3 jaar	1.471	3.178	3.209	2.927	1.771	2.917
4 jaar	1.617	3.523	3.687	3.436	2.262	3.285
College: 1 tot 3 jaar	786	3.962	4.099	3.601	2.362	3.522
4 jaar of meer	854	5.142	5.549	5.142	3.597	4.407
Schooljaren onbekend	1.351	2.794	2.698	2.389	1.321	2.329
Alle mannen	1.316	3.085	2.980	2.553	1.379	2.699
<i>Vrouwen:</i>						
Geen schooljaren voltooid	418	536	693	692	452	518
Elementary: 1 tot 4 jaar	464	650	707	616	440	547
5 tot 7 jaar	490	900	882	765	494	725
8 jaar	839	1.193	1.171	942	599	909
High school: 1 tot 3 jaar	973	1.266	1.275	1.036	682	1.086
4 jaar	1.527	1.719	1.799	1.472	876	1.584
College: 1 tot 3 jaar	684	1.775	1.869	1.607	1.051	1.660
4 jaar of meer	854	2.470	2.668	2.591	1.499	2.321
Schooljaren onbekend	1.154	1.403	1.464	1.161	687	1.084
Alle vrouwen	1.164	1.357	1.310	1.011	619	1.089

INHOUD

Blz.	Blz.
Onderwijs en inkomen in de Verenigde Staten	647
Loonbeheersing door de Sociaal-Economische Raad?	649
Het buitenlandse vreemdelingenverkeer in Nederland, door Dr J. F. van Saarloos	652
De huidige en toekomstige katoenpolitiek van de Verenigde Staten, door W. Kats	655
De 37ste zitting van de Internationale Arbeidsconferentie, door Mej. Mr G. J. Stemberg	657
Grep en uit de wetenschappelijke literatuur:	
Zestig jaren woningbouw in de Verenigde Staten, door Prof. Dr Ir H. G. van Beusekom	660
Boekbespreking:	
Cebu: Vademecums van een aantal markt-analytische gegevens van de afgeronde Nederlandse provincies, bespr. door L. A. van der Linden.	661
Aantekening:	
Het Westduitse arbeidsconflict	662
Geld- en kapitaalmarkt, door Drs J. Willems	663
Statistieken	664

Voor de niet-gesigneerde artikelen is de commissie van redactie verantwoordelijk.

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen; F. de Vries; C. van den Berg (secretaris). Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Assistent-redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens de Wilmars; J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. Vlerick.

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

Loonbeheersing door de Sociaal-Economische Raad?

In dit artikel wordt betoogd, dat het verkeerd zou zijn de loonbeheersing onder de huidige verhoudingen in haar volle omvang aan de Sociaal-Economische Raad over te dragen. De gehele wijze van denken, waarbij men zich de loonbeheersing voorstelt als in handen of van de Overheid, of van de Sociaal-Economische Raad, of van de bedrijfstakken, of van de ondernemingen, of van de Stichting van den Arbeid, is onpractisch en dogmatisch. Juister ware het, na te gaan, of en op welke wijze delen van het huidige systeem, d.w.z. bedrijfstakken, groepen van ondernemingen, groepen van arbeidsvoorwaarden, kunnen worden geliberaliseerd. Een dergelijke liberalisatie zou partiële, sectorsgewijze, overdracht van bevoegdheden aan bijv. de Sociaal-Economische Raad kunnen inhouden. Zij zou, op sommige punten, tot een verdergaande liberalisatie kunnen leiden, waarbij de zeggenschap wordt gelegd bij de bedrijfstakken of zelfs bij de ondernemingen; er zijn zonder twijfel bedrijfstakken aan te wijzen, die hun eigen boontjes kunnen doppen en geen formeel toezicht (afgezien van een eventueel-vetorecht) van hogere organen van node hebben. In andere sectoren, waar de verhoudingen bijzonder moeilijk zijn, zou tot een voorlopige continuering van de bevoegdheden der Rijksbemiddelaars kunnen worden besloten. Het is deze meer flexibele herziening van de loonbeheersing die in ernstige overweging wordt gegeven aan al diegenen, die het aangaat.

Dr J. F. VAN SAARLOOS, Het buitenlandse vreemdelingenverkeer in Nederland.

Het buitenlandse vreemdelingenverkeer in Nederland heeft de afgelopen jaren een ongekende omvang aangenomen en, indien de tekenen niet bedriegen, zal in het lopende jaar een nieuw record worden gevestigd. Ten gevolge van het feit, dat de niet-zakelijke component van het vreemdelingenverkeer, het toerisme, zich op de zomermaanden concentreert, terwijl het aanbod van logiesruimte zeer star is, doet zich tijdens deze maanden een tekort aan logiesaccommodatie en in de wintermaanden overcapaciteit voor. Dit verschijnsel legt een verdere expansie van het vreemdelingenverkeer moeilijkheden in de weg. Na bespreking van de maatregelen om tot verruiming van deze bottleneck te komen, stelt schrijver vast, dat bij de huidige vraagverdeling nimmer een volledige oplossing van het probleem zal worden gevonden, omdat het nooit verantwoord zal zijn de hotelcapaciteit af te stemmen op de topafzet gedurende enkele dagen of weken per jaar. Voor het bereiken van een gezonde toestand zal op de duur de prijs-kostenstructuur der hotellerie meer in evenwicht moeten worden gebracht.

W. KATS, De huidige en toekomstige katoenpolitiek in de Verenigde Staten.

De Assistant Secretary van het Amerikaanse Departement van Landbouw heeft onlangs een rede gehouden, die een duidelijke uiteenzetting omtrent de in de naaste toekomst door de Regering der Verenigde Staten te volgen katoenpolitiek bevatte. Deze politiek, die volgens schr. rekening houdt met de uiteenlopende belangen der consumenten- en producentenlanden, kan als volgt worden samengevat. a. Het steunprijprogramma wordt ook voor de sector katoen in de Verenigde Staten voor het seizoen 1954/55 gehandhaafd; b. er komt geen exportsubsidie voor de oogst 1954, welke voor het seizoen 1954/55 wordt verhandeld; c. de Regering beoogt d.m.v. areaalrestricties

en het streven het verbruik van ruwe katoen uit te breiden, op wat langer termijn bezien, aanbod van en vraag naar katoen meer aan elkaar aan te passen; d. uit de boodschap van President Eisenhower aan het Congres is bekend geworden, dat wordt gestreefd naar het vaststellen van flexibele steunprijzen in de toekomst. Schr. behandelt in dit artikel achtereenvolgens de consequenties, welke voor de prijsontwikkeling in 1954/55 voortvloeien uit de Amerikaanse katoenpolitiek, de katoensituatie in de Verenigde Staten en het programma van President Eisenhower voor de katoenoogsten van 1955 en later.

Mej. Mr G. J. STEMBERG, De 37ste zitting van de Internationale Arbeidsconferentie.

De agenda van de 37ste zitting van de Internationale Arbeidsconferentie bevatte, behalve de jaarlijks weerkerende, de volgende onderwerpen: beroepsrevalidatie van minder valide arbeiders; migrerende arbeiders in minder ontwikkelde landen; poenale sanctie in geval van arbeidscontractbreuk en vacantie met behoud van loon. Schrijfster geeft een overzicht van hetgeen ter zitting is besproken. Aan het slot van het artikel wordt opgemerkt, dat de 37ste zitting er geen is, waarop de leden trots kunnen zijn. Meer en meer wordt afgeweken van de doeleinden der I.A.O. Er heerst nl. een streven om geen verdragen, maar liever aanbevelingen tot stand te brengen.

— SOMMAIRE —

Contrôle des salaires par le Conseil Economique et Social?

Dans cet article on rend évident qu'il est injuste de déléguer dans la situation actuelle uniquement au Conseil Economique et Social le régime des salaires. La conception suivant laquelle on se représente que le régime des salaires dépend de l'Autorité, ou du Conseil Economique et Social, ou des organisations industrielles, ou des entreprises, ou de la „Stichting van den Arbeid” est dogmatique et peu fondée. Il serait plus judicieux d'examiner dans quelle mesure, certains éléments du système actuel pourraient être libéralisés.

Dr J. F. VAN SAARLOOS, Le mouvement des étrangers aux Pays-Bas.

Le mouvement des étrangers aux Pays-Bas a pris des proportions inconnues jusqu'ici. L'insuffisance de logements durant les mois d'été entrave augmentation de ce mouvement au cours de cette période. L'auteur examine les mesures prises, ou qu'il estime encore à prendre, pour éliminer ces difficultés.

W. KATS, La politique cotonnière des Etats Unis.

La politique cotonnière, que le Gouvernement des Etats-Unis compte suivre dans un proche avenir tient compte des intérêts divergents des pays producteurs et consommateurs. Cet article contient un exposé de cette politique.

Melle G. J. STEMBERG, La 37e session de la Conférence Internationale du Travail.

Cet article passe en revue les sujets traités au cours de la 37e session de la Conférence Internationale du Travail. L'auteur estime que l'avenir de l'Organisation Internationale du Travail est sombre, car les sessions de la Conférence s'écartent de plus en plus de son but.

Loonbeheersing door de Sociaal-Economische Raad?

Het is bijna een jaar geleden, dat in dit tijdschrift werd geschreven over een viertal wegen, die men terzake van het systeem van loonbeheersing zou kunnen inslaan ¹⁾. Deze vier richtingen — te weten: de continuering, gecombineerd met een zekere versoepeling, van het huidige stelsel; de „margepolitiek”; de overdracht der huidige bevoegdheden van het College van Rijksbemiddelaars aan het publiekrechtelijk georganiseerde bedrijfsleven, d.i. hetzij aan de schappen, hetzij aan de Sociaal-Economische Raad; en de „vrije” loonvorming — waren op dat ogenblik nog geheel gelijkwaardig in die zin, dat er geen doorslaggevende beslissingen waren genomen ten faveure van een hunner. Alles was nog open, en sterker: de hier en daar opkomende denkbeelden omtrent de te volgen weg waren voor het merendeel vaag, om niet te zeggen vaak nogal duister. Wel was er reeds in Maart 1953 door de Sociaal-Economische Raad een advies aan de Regering uitgebracht, waarin werd aanbevolen voorshands in hoofdzaak de status quo te handhaven, terwijl de meerderheid van de Raad er voor bleek te voelen te eniger tijd de invoering van marges bij de loonbepalingen te overwegen, maar deze mening droeg toch een zeer voorlopig karakter, hetgeen nog eens werd onderstreept toen de werkgeversbonden, enkele maanden na het verschijnen van het advies, waaraan zij overigens hun stem hadden gegeven, in een geruchtmakende verklaring meedeelden, dat zij na 1 Januari 1954 niet meer aan algemene loonmaatregelen — wat dat overigens ook mogen zijn — wensten mee te werken, en daarmee een uitspraak deden, die een geheel andere geest ademde dan het genoemde advies van de S.-E.R.

De meningsvorming is echter inmiddels voortgeschreden. Men kan niet langer zeggen, dat alles open, laat staan vaag is. De Stichting van den Arbeid, door de Regering naar haar opvatting over de organisatie van de loonbeheersing gevraagd, heeft uit haar midden een bijzondere commissie ingesteld, welke het probleem gedurende negen maanden onder het hart heeft gedragen; zij schonk in Juni het licht aan een rapport, houdende concrete voorstellen. Daarop heeft de Stichting zich, medio Juli, na ruggespraak met de bij haar aangesloten organisaties, in een rustige en bosrijke omgeving teruggetrokken om naar aanleiding van dit rapport haar standpunt te formuleren. Terwijl wij dit schrijven is het overleg nog niet beëindigd. Er is intussen door enkele publicaties, met name die in de „Volkskrant”, wel zoveel uitgelekt over de ontwikkeling der denkbeelden binnen de Stichting, dat daarin een duidelijke lijn valt te onderkennen. De weg, die de Stichting wil inslaan, is die van de overdracht der bevoegdheden aan organen van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie en in het bijzonder aan de Sociaal-Economische Raad. Het is thans nog niet geheel zeker, welke nadere uitwerking zij aan dit principe wenst te geven; het staat uiteraard ook niet vast, dat de S.-E.R. zelf, wanneer hij zijn licht over de zaak laat schijnen, het met het genoemde principe eens zal zijn; vervolgens moet worden afgewacht welk standpunt de Regering zal innemen; en ten slotte zal het Parlement zich moeten uitspreken, al was het slechts omdat de overdracht der bevoegdheden waarschijnlijk zekere wettelijke voorzieningen (wijziging van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen, misschien van de Wet op de Be-

drijfsorganisatie) vereist, terwijl men omtrent de loop van de parlementaire discussie thans uiteraard nog in het meest volstreckte duister tast. Er is dus nog veel te bedisselen en te bedenken, voor er in feite iets komt van de wijziging in de organisatie van de loonpolitiek. Maar toch is het van veel betekenis, dat de Stichting van den Arbeid in hoofdzaak haar gedachten heeft bepaald. Aannemende, dat de hoofdgedachte is, zoals hierboven werd aangestipt, lijkt het daarom zin te hebben haar nader op haar voor en tegen te bezien.

Laten wij daartoe eerst nagaan welke concrete organisatievorm ons daarbij voor ogen staat. Velen stellen zich de bemoeienis van de S.-E.R. voor als een vaderlijk toezicht op het doen en laten in de bedrijfstakken en de ondernemingen, een gedistancieerd, min of meer intermitterend, niet op de voorgrond tredend, wellicht zelfs nauwelijks voelbaar, optreden; te vergelijken met het toezicht van een politieagent, die zich nabij een kruispunt heeft opgesteld en het verkeer gadeslaat, met de bedoeling wel eventuele verkeerszondaars te achterhalen, doch het „normale” va-et-vient ongemoeid te laten. Zoals bekend, werkt het huidige stelsel anders — daar geeft het College, hetzij in de vorm van een gefiatteerde collectieve arbeids-overeenkomst, hetzij in de vorm ener loonregeling, voorschriften en noch de bedrijfstakken, noch de ondernemingen mogen, buiten deze voorschriften, een vin verroeren zonder daartoe een specifieke machtiging (dispensatie) van het College te hebben bekomen ²⁾. De velen, waarvan zoëven sprake was, prefereren daarom op het gevoel af de zoveel toleranter geachte bemoeienis door de officiële toporganisatie van het bedrijfsleven, in casu de S.-E.R., boven die door de Overheid, in casu het College. Maar zij zouden zich wel eens kunnen vergissen. De gedistancieerde, globale contrôle is niet het enige en zelfs niet het meest voor de hand liggende stelsel van loonbeheersing door de S.-E.R. Zien wij goed, dan beoogt de Stichting van den Arbeid veeleer een systeem, waarbij de collectieve arbeidsovereenkomsten, evenzeer als thans, een fiat nodig hebben van het hogere orgaan om rechtsgeldig te zijn, waarbij het hogere orgaan bindende loonregelingen kan treffen, en waarbij de „vrijheid” van bedrijfstak en onderneming bij de loonvaststelling formeel even beperkt is als bij het huidige stelsel. Men kan zich wel voorstellen, dat het anders ware; dit impliceert dan inmiddels niets anders dan wat in het gangbare jargon met een lelijk woord „margepolitiek” heet, en waarvan de grondgedachte bestaat in de aanwezigheid van een zekere, door de lagere organen naar eigen inzicht te gebruiken, speelruimte tussen de, door het hogere orgaan vastgestelde, loonvloeren en loonplafonds. De margepolitiek heeft haar eigen voor- en nadelen, die hier buiten beschouwing kunnen blijven; zien wij goed dan kan zij niet meer op een grote populariteit bogen en dat de S.-E.R.-loonbeheersing dit systeem zou kiezen is niet waarschijnlijk. A fortiori behoeften wij eigenlijk niet eens te spreken over het stelsel, hetwelk de zéér vrijheids-lievenden voor de geest staat en waarbij allerwegen de ruimte tussen vloer en plafond zo groot is, dat de bedrijfstakken en de ondernemingen practisch de vrije hand bij

¹⁾ Dit afgezien van het feit, dat de bevoegdheid tot het verlenen van dispensaties aan individuele ondernemingen somtijds is overgedragen aan bedrijfstaksgewijze organen; en ook van de algemene machtigingen, die op sommige terreinen door het College zijn gegeven (bijv. de 3 pCt winstuitkeringsregeling in de metaalindustrie). Ten slotte verdient vermelding dat de invoering van de werkclassificatie in de metaalnijverheid in handen is gelegd van de Vakraad Metaal.

²⁾ „De loonbeheersing op de viersprong” in „E.-S.B.” van 11 Augustus 1953.

de loonvorming hebben. Het is intussen toch wel gewent om dit grensgeval ener loonbeheersing — die dan geen loonbeheersing meer is — door de S.-E.R. hier even aan te stippen, omdat degenen, die de achterban der werkgeversbonden vormen, en met name die ondernemers, welke betrekkelijk ver van de besturen der genoemde bonden afstaan, de indruk schijnen te hebben, dat het deze kant opgaat! Deze indruk is, voor zover het de huidige discussie betreft, onjuist.

Het is derhalve duidelijk welk stelsel wij hier het best en het eenvoudigst kunnen bezien. Het is formeel gelijk aan het huidige, maar het College van Rijksbemiddelaars wordt vervangen door de Sociaal-Economische Raad; de Overheid treedt terzijde, het bedrijfsleven neemt de opengevallen plaats in. De beslissingen van de Raad hebben alsdan dezelfde bindende kracht als die van het College thans, en zij zijn in dezelfde mate voorgeschreven. Zij kunnen, naar men toch eigenlijk wel moet aannemen, door de Regering worden vernietigd evenals dat thans, theoretisch, met de beschikkingen van het College het geval is.

Maar als de loonbeheersing door het bedrijfsleven, in casu de S.-E.R., werkelijk formeel identiek zou zijn aan het huidige régime met alleen adreswijziging der loonbeheersers en een changement de décor (de burelen der Rijksbemiddelaars, hoewel onlangs geveerd en van een enkele nieuwe stoel voorzien, steken maar sobertjes af bij het kloeke en welingerichte gebouw, waarin de S.-E.R. zetelt), waar ligt dan het materiële verschil tussen de beide stelsels? Dit is de vraag, die wij willen trachten te beantwoorden.

De vraag draagt de kiem van het antwoord in zich: de S.-E.R. is het College niet. De Rijksbemiddelaars vormen een gezelschap, bestaande uit mannen van wijsheid en gezag, die geen andere rechtstreekse betrekkingen met de loonpolitiek onderhouden dan die, welke uit het rijksbemiddelaarschap voortvloeien. Men vindt er hoogleraren in het arbeidsrecht bij, en de burgemeester van Wieringermeer, en een kamerlid. Zij vertegenwoordigen niets en niemand behalve het Gezag; hun persoonlijke gezag en dat, wat de Overheid op hen afstraalt. Anders staat het met de S.-E.R.: de kroonleden zijn, wat hun werk buiten de Raad betreft, nog te vergelijken met de Rijksbemiddelaars. Maar de overige leden staan merendeels in nauwe relatie met werkgevers- en werknemersorganisaties. Het zijn de voorzitters, de secretarissen en eventuele andere bestuursleden dezer instellingen, personen dus, die los van hun S.-E.R.-lidmaatschap, van de bemoeienis met arbeidsvoorwaarden hun dagelijks werk maken, en meer: die bij dit dagelijkse werk belangengroepen vertegenwoordigen. Prachtig, zal men zeggen, deskundigen dus, nourris dans le sérail, en daarenboven rechtstreeks en op verantwoordelijke wijze bij de loonvorming betrokken. Onder het voorgestelde régime zijn het de betrokkenen zelf, die hun eigen zaken regelen.

En inderdaad ligt het aantrekkelijke van het leggen van de loonbeheersing in handen van de S.-E.R. bij de ruimte, die alsdan voor de zelfwerkzaamheid van het bedrijfsleven wordt geschapen, bij het „zelf doen” der organisaties. Het lijdt ook geen twijfel, dat de vrijheid dezer organisaties ten aanzien van de loonpolitiek alsdan groter wordt. Dit klemt nog temeer wanneer men, zoals de Stichting van den Arbeid blijkt wil, ook de beslissing over de vraag welk loonniveau verenigbaar is met het globale economisch evenwicht des lands, aan de S.-E.R. wil overlaten, zij het ook al weer, dat daarbij in een veto-recht van de Regering is voorzien. In deze zin houdt het

overhevelen der bevoegdheden van het College naar de Raad dus een liberalisatie in, welke voorts — en dat is voor velen een zeer belangrijk voordeel — past in de totstandkoming van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie en dus meewerkt aan de hervorming van de maatschappij in een gewenste richting.

Maar het is niet het enige aspect. Men kan zich denken, dat de S.-E.R. bewust aan de loonpolitiek een andere materiële inhoud wil trachten te geven dan deze tot nog toe had. Men zou zich kunnen voorstellen, dat de S.-E.R. grotere loonverschillen tussen de verschillende arbeidsniveaux, dus verticale denivellering; zomede grotere loonverschillen tussen bedrijfstakken, dus horizontale denivellering, zou toestaan of aanmoedigen. Er bestaat vrijwel een communis opinio over de economische gewenstheid van beide. Men kan zich deze wijziging in het beleid voorstellen, maar zij vloeit niet noodzakelijkerwijs voort uit het karakter van de Raad. Als zij tot stand komt, is zij wellicht veeleer de consequentie van een wat gewijzigde tijdgeest dan van de overdracht der bevoegdheden. En men kan er niet genoeg de nadruk op leggen, dat in ieder geval de verticale denivellering evengoed door het College als door de S.-E.R. kan worden bewerkstelligd en misschien wel beter; het huidige beleid gaat trouwens, stap voor stap, in deze richting. Met de horizontale denivellering staat het wellicht enigszins anders. Het schijnt wel, dat het College, daarbij geadviseerd door de Stichting van den Arbeid, fronsend tegenover bedrijfstaksgewijze loonverschillen voor technisch ongeveer gelijkwaardige arbeid staat, al worden zij in beperkte mate toegelaten. Het komt ons echter voor, dat dit niet rechtstreeks uit het karakter van het College voortvloeit en dat het beleid in dezen binnen de huidige organisatie van de loonpolitiek gewijzigd zou kunnen worden. Daarop heeft de S.-E.R. overigens, in zijn advies van het vorige jaar, ook aangedrongen.

Is er derhalve reden om te vermoeden, dat de bedrijfstaksgewijze loonverschillen onder het régime van de S.-E.R. zouden toenemen, zo is er anderzijds aanleiding om te veronderstellen, dat de loondifferentiatie binnen de bedrijfstakken, dus per onderneming gezien, wel eens belemmerd zou kunnen worden. Onder het huidige stelsel kan het College ten behoeve ener onderneming dispensatie van een loonregeling verlenen. Het vraagt dienaangaande advies van de bedrijfsgenoten. De ervaring leert, dat deze laatste de dispensatie vaak ongaarne verleend zien. Zouden de bedrijfsgenoten nu, zoals bij het S.-E.R.-régime te verwachten is, in dezen een groter en beslissender invloed verkrijgen, dan wordt hierdoor aan de ondernemingsgewijze loondifferentiatie wellicht een barrière in de weg gelegd. In dit opzicht zou de overdracht van de loonbeheersing aan de Raad wel eens het tegendeel van een versoepeling kunnen meebrengen. Er valt te vrezen, dat het huidige loonregime bij een grotere zeggenschap der belanghebbenden, plaats zou kunnen maken voor wat in dit tijdschrift loonrigidisme is genoemd³⁾.

Uit het bovenstaande blijkt, dat de visie op de eventuele wijziging in de loonpolitiek gemakkelijk aan oversimplificatie ten prooi valt. De leuze: „overheveling van bevoegdheden naar het bedrijfsleven geeft meer vrijheid en meer differentiatie” moet genuanceerd en geclausuleerd worden. Formeel krijgen de toporganen van het bedrijfsleven alsdan inderdaad en per definitie meer vrijheid, maar of, materieel, de bedrijfsgenoten buiten de S.-E.R.,

³⁾ Door Mr R. J. Erdbrink in zijn tweede artikel over: „30 jaren Rijksbemiddelaars” in „E.-S.B.” van 28 Juli 1954, blz. 594.

daarvan veel zullen merken? En in sommige opzichten is wellicht een grotere loondifferentiatie te verwachten, maar in andere weer niet.

Intussen zijn met het bovenstaande de consequenties van een loonbeheersing door de S.-E.R. nog geenszins uitputtend aangeduid. Dé omstandigheid, dat de S.-E.R. overwegend uit belanghebbenden bestaat, kan veel verderstrekkende gevolgen hebben, en het zijn juist deze, die in de huidige discussie uit het oog verloren dreigen te worden.

Het College van Rijksbemiddelaars staat boven de partijen. Het neemt zijn beslissingen weliswaar in het nauwste overleg en vaak in volledige overeenstemming met het bedrijfsleven, maar het heeft in beginsel de potentie om „neen” te zeggen op bepaalde voorstellen en om zijn eigen, onafhankelijke, meningen bindend op te leggen. De partijen weten dat. Deze wetenschap beïnvloedt bij voorbaat hun houding. Zij kennen bovendien de normen, die het College hanteert. Het een en het ander matigt hun eisen; het houdt de belanghebbenden binnen zekere grenzen. Het stelt hen voorts in staat, de resultaten of het achterwege blijven van verwachte resultaten van het loonoverleg met meer succes te „verkopen” aan de achterban. Het beïnvloedt ook op een beslissende wijze de verhouding der partijen tot elkaar. De werkgevers kunnen, als de onderhandelings situatie zulks vergt, ten aanzien van de werknemers scheutig zijn, indien zij vermoeden, dat het College toch wel remmend zal optreden; dit veronderstelt geen overdreven macchiavellisme hunnerzijds, doch een natuurlijke menselijke attitude. De arbeidsvertegenwoordiger kan, bij een afwijzing zijner eisen, het College de schuld geven. Partijen worden aldus in staat gesteld de vergadertafel aan het Emmapark in Den Haag broederlijk te verlaten, eendrachtig foeterend op de Rijksbemiddelaars. Het College heeft een brede rug; het aanvaardt de rol van zondebok als een logisch en nuttig uitvloeisel van zijn functie. Ons inziens wordt te weinig besef welke grote betekenis dit heeft voor de huidige sociaal-psychologische constellatie. Zonder twijfel zou de heilzame arbeidsvrede in Nederland, waarom vele landen ons benijden, nimmer zijn ontstaan noch gehandhaafd zonder de bewonderenswaardige houding van het georganiseerde bedrijfsleven. Maar de zware taak, die het bedrijfsleven in dezen heeft volbracht, is stellig verlicht door het gezag van het College en door zijn natuurlijke functie, in moeilijke situaties als zondebok op te treden.

Dit verandert als de Raad de loonbeheersing zou overnemen. De belanghebbenden bevinden zich daar onder elkaar en tegenover elkaar, en de aanwezigheid van kroonleden kan dat niet verhelpen. Evenmin biedt de delegatie der bevoegdheden van de S.-E.R. aan een commissie uit zijn midden — de Loonraad — uitkomst. De S.-E.R. heeft stellig gezag naar buiten; maar waarop berust, binnen de Raad, het gezag van de ene partij tegenover de andere? ⁴⁾

Bij de huidige werkzaamheden van de S.-E.R. is reeds herhaaldelijk gebleken, dat van achter de beide lange tafels der werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers, face à face opgesteld, verschillende meningen tot uit-

⁴⁾ De kwestie heeft nog een technisch aspect. De Rijksbemiddelaar kan, afgezien van de formele bekrachtiging door het College en het intermitterende collegiale overleg zelfstandig beslissingen nemen, hetgeen een snelle afdoening van zaken bevordert. Ook de permanente aanwezigheid van de voorzitter draagt hiertoe bij. De taakverdeling tussen de leden van het College levert geen moeilijkheden op; de een behandelt de landbouw, de ander „de metaal” enz. Een dergelijke taakverdeling is in de S.-E.R. of in de Loonraad niet mogelijk; men kan bezwaarlijk de Secretaris van het Centraal Sociaal Werkgeversverbond bevoegdheden toekennen in de chemische sector, of de voorzitter van het Christelijk Nationaal Vakverbond ten aanzien van de kantoorbedienden. Alles moet hier in materieel opzicht collegiaal geschieden. De lezer realiseert zich wat dit wil zeggen wanneer er jaarlijks meer dan vijfduizend beslissingen genomen moeten worden, die ieder voor zich bron van meningsverschil kunnen zijn.

(Advertentie)

drukking kunnen komen. Een advies van de Raad is vaak een gedeeld advies. Dat gaat desnoods nog, als er slechts een advies in het geding is en het doorhakken van de knoop aan een ander — i.c. aan de Regering — toevalt. Maar in de loonpolitiek moet beslist worden; met gedeelde rapporten komt men er niet. De standpunten zullen elkaar dan moeten naderen, wil het face à face niet verworden tot een dos à-dos. Hoe zullen de omstandigheden zijn, waaronder deze toenadering plaats moet vinden? Wij willen niet teveel in de toekomst trachten te zien. Maar tastenderwijs laat zich de ontwikkeling als weinig gunstig voorspellen. De politieke verhoudingen spitsen zich de laatste tijd toe. Onverdraagzaamheid en wederzijdse verkettering steken de llijke koppen op. Het Nederlands Verbond van Vakverenigingen is, zoals bekend, uit de Raad van Vakcentralen getreden. Het lijkt niet te pessimistisch te veronderstellen, dat de drie arbeidersbonden zullen proberen te bewijzen, dat zij, ieder voor zich, de krachtigste pleitbezorgers voor hogere lonen zijn. Economisch inzicht, de rem bij uitstek op onverantwoorde loonsverhoging, geraakt in een dergelijke concurrentiestrijd licht op de achtergrond. En de werknemers zullen een „neen” van de werkgevers in de S.-E.R. moeilijker kunnen aanvaarden nu de zondebok geslacht zal zijn! Deze omstandigheden kunnen wat het loonniveau betreft, maar één ding betekenen: opwaartse stuwung en wat de sociaal-psychologische constellatie betreft: verstoring van de arbeidsvrede. Voeg daarbij de neiging tot grotere horizontale denivellering; zij leidt tot hogere lonen in de florerende bedrijfstakken met het gevaar, dat in de overige bedrijfstakken niet te stuiten loonacties opduiken. Zelfbeperking moet de grondslag zijn voor rationele horizontale loonverschillen; machtsstrijd houdt gevaar voor een verkeerde loonstructuur en voor een opwaartse loondruk in.

Het laatste geldt met name op een gespannen arbeidsmarkt. Bij het huidige werkloosheidsniveau, dat (gecorrigeerd voor de seizoenschommeling) niet ver boven de 2 pCt ligt, zijn onverantwoorde loonstijgingen toch reeds te duchten. Nu is het alweer moeilijk te zeggen, hoe dit percentage er uit zal zien op het moment, dat een overdracht van de loonbeheersing actueel zal worden. Dit tijdstip ligt zeker nog ten minste een jaar van ons ver-

wijderd, en waarschijnlijk meer. De huidige exceptionele hoogconjunctuur zal dan misschien tot het verleden behoren, maar volledige werkgelegenheid, dus een werkloosheidspercentage, dat niet ver boven de drie ligt, blijft het doel waar bedrijfsleven en Overheid naar blijven streven. Zolang dit gerealiseerd blijft, blijft ook de arbeidsmarkt enigermate gespannen en blijft een latente druk tot loonsverhoging aanwezig, die zich met name manifesteert op de meest krappe deelmarkten en in de sterkst georganiseerde sectoren. Het zou de taak van de S.-E.R. zijn, deze druk binnen verantwoorde perken te houden. Het voorgaande wijst er op, dat hij deze zware taak niet onder gemakkelijke voorwaarden op zich zou zien gelegd. En met een mislukking is de loonstructuur, het loonniveau en de arbeidsvrede gemeoid.

Maar dat niet alleen. Ontaardt het face à face binnen de S.-E.R. in een dos à dos, dan zal dit zijn weerslag hebben op alle aangelegenheden, die de Raad als toporgaan van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie te behandelen krijgt en dus op de ontwikkeling van de bedrijfsorganisatie zelve. Wij ontmoeten hier een bijzonder facet van een algemeen vraagstuk: in welk tempo moet de toebedeling der taken aan de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie plaatsvinden? Is het tempo te langzaam dan wordt de ontwikkeling geremd; is het tempo te hoog, dan wordt de ontwikkeling gefnuikt. Daartussen ligt een optimum. Men zal zich ernstig hebben af te vragen, of dit optimum niet wordt overschreden door onder moeilijke omstandigheden een zo loodzwaar en wijdvertakt vraagstuk als dat van de loonbeheersing in volle omvang op de stoep van de Raad neer te leggen. Hierdoor zouden loonpolitiek en publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie beide kunnen worden geschaad.

Moet dit nu tot de slotsom leiden, dat de S.-E.R. ongeschikt is om de loonbeheersing over te nemen? Moet het huidige stelsel worden gecontinueerd of moet worden uitgezien naar nog weer andere organen om de taak van de Rijksbemiddelaars over te nemen? Tot deze conclusie komen wij niet. Wij concluderen wel, dat het verkeerd zou zijn de loonbeheersing onder de huidige verhoudingen in haar volle omvang aan de Raad over te

dragen. En de conclusie gaat verder: de gehele wijze van denken, waarbij men zich de loonbeheersing voorstelt als in handen of van de Overheid, of van de S.-E.R., of van de bedrijfstakken, of van de ondernemingen, of van de Stichting, is onpractisch en dogmatisch. Juister ware het, na te gaan, of en op welke wijze delen van het huidige systeem, d.w.z. bedrijfstakken, groepen van ondernemingen, groepen van arbeidsvoorwaarden, kunnen worden geliberaliseerd. Een dergelijke liberalisatie zou partiële, sectorsgewijze, overdracht van bevoegdheden aan bijv. de S.-E.R. kunnen inhouden. Zij zou, op sommige punten, tot een verdergaande liberalisatie kunnen leiden, waarbij de zeggenschap wordt gelegd bij de bedrijfstakken of zelfs bij de ondernemingen; er zijn zonder twijfel bedrijfstakken aan te wijzen, die hun eigen boontjes kunnen doppen en geen formeel toezicht (afgezien van een eventueel vetorecht) van hogere organen van node hebben. In andere sectoren, waar de verhoudingen bijzonder moeilijk zijn, zou tot een voorlopige continuering van de bevoegdheden der Rijksbemiddelaars kunnen worden besloten.

Het is deze meer flexibele herziening van de loonbeheersing, die wij in ernstige overweging zouden willen geven aan al diegenen, die het aangaat. Een partiële en geleidelijke liberalisatie heeft haar voordelen: de geleidelijkheid, het realisme, de noodzaak concrete verhoudingen in bedrijfstakken te bezien, de mogelijkheid om van sector tot sector en van tijd tot tijd dat te doen wat zakelijk voor de hand ligt en maximale decentralisatie verenigt met minimaal risico de mogelijkheid ook tot inschakeling van de S.-E.R. op een wijze, die bij de draagkracht van de Raad past en die gedurende groei mogelijk maakt. De geleidelijke liberalisatie heeft stellig ook nadelen: zij is gecompliceerd, zij vergt discriminatie tussen bedrijfstakken, zij eist moeilijke beslissingen. Maar zij is waard om te worden bezien. De tot nu toe in de discussies gevolgde denkwijze, die slechts een overheveling van bevoegdheden bestudeert, welke wij als de methode van plompverloren-overdracht zouden willen bestempelen, is weliswaar gemakkelijker, spreekt beter aan bij degenen, die in simpele schema's denken; maar een genuanceerder denktrant is meer geschikt om bij te dragen tot een verstandige wijziging in het systeem van de loonbeheersing.

Het buitenlandse vreemdelingenverkeer in Nederland

Cijfers.

Het buitenlandse vreemdelingenverkeer naar Nederland heeft de afgelopen jaren voor ons land ongekende vormen aangenomen, en, indien de voortekenen niet bedriegen, zal in het lopende jaar een nieuw hoogterecord worden bereikt.

Terwijl de inkomsten, welke Nederland uit hoofde van het internationale vreemdelingenverkeer geniet, in de jaren 1937 en 1938 voor slechts f 6 mln in de betalingsbalans zijn opgenomen, worden voor 1952 en 1953 cijfers genoemd van resp. f 140 mln en f 160 mln (in welke cijfers niet zijn begrepen de bedragen, welke de buitenlandse toeristen uitgaven voor reizen met Nederlandse vervoersondernemingen), terwijl men voor het lopende jaar als voorlopige schatting een bedrag van f 180 mln aanhoudt.

Het aantal buitenlandse overnachtingen bedroeg in 1953 omstreeks 1.666.000 tegen ongeveer 560.000 in 1938, d.i. een toeneming met bijna 200 pCt. De volgende tabel, overgenomen uit het jaarverslag van de A.N.V.V., geeft voor 1953 een verdeling van het aantal buitenlandse

overnachtingen naar het land van herkomst der gasten. In de cijfers zijn niet begrepen overnachtingen bij particuliere kamerverhuurders, familie of kennissen, alsmede in vacatiehuisjes, jeugdherbergen, kampeercentra, caravans, boten, enz.

Land van herkomst	Aantal overnachtingen	In pCt van het totaal	Land van herkomst	Aantal overnachtingen	In pCt van het totaal
West-Duitsland ..	267.169	16	Italië	30.509	2
Verenigde Staten	241.017	14	Oostenrijk	20.284	1½
Engeland en Schotland	224.407	13	Spanje	11.995	1
België en Luxemburg	189.366	11	Ierland	5.402	½
Frankrijk	124.859	7½	Overig Europa ..	32.386	2
Geallieerde militairen	116.907	7	Overig Amerika ..	49.401	3
Zweden	87.530	5½	Canada	15.396	1
Zwitserland	82.755	5	Azië	65.896	4
Denemarken	43.861	2½	Afrika	24.448	1½
Noorwegen	32.553	2	Totaal	1.666.141	100

Uit bovenstaand overzicht blijkt, dat West-Duitsland in 1953 weer aan de top is komen te staan met 16 pCt van het totale aantal buitenlandse overnachtingen. Daarop

volgen de Verenigde Staten (14 pCt), Engeland en Schotland (13 pCt) en België met Luxemburg (11 pCt).

Tot slot van deze „inleiding in cijfers” volgt hier nog een (eveneens uit het jaarverslag van de A.N.V.V. overgenomen) tabel, waaruit de verdeling van het aantal buitenlandse en binnenlandse overnachtingen over het jaar valt af te lezen.

Maand	Buitenlandse overnachtingen	In pCt	Binnenlandse overnachtingen	In pCt	Totaal aantal overnachtingen	In pCt
Januari	60.321	3,6	150.485	4,9	210.806	4,5
Februari	54.444	3,3	143.451	4,7	197.895	4,2
Maart	75.331	4,5	165.270	5,4	240.601	5,1
April	157.560	9,4	197.217	6,4	354.777	7,5
Mei	181.150	10,8	240.779	7,8	421.929	8,9
Juni	181.230	10,9	350.387	11,4	531.617	11,2
Juli	247.430	14,9	521.949	17,0	769.379	16,2
Augustus	286.734	17,3	540.958	17,6	827.692	17,5
September	160.511	9,6	265.724	8,7	426.235	9,0
October	110.960	6,6	182.190	5,9	293.150	6,2
November	85.920	5,2	157.920	5,2	243.840	5,1
December	64.550	3,9	152.570	5,0	217.120	4,6
Totaal	1.666.141	100	3.068.900	100	4.735.041	100

Het logiesverstrekkend bedrijf als bottleneck in het verkeer.

Het totale vreemdelingenverkeer valt uiteen in twee wezensverschillende componenten, t.w. het zakelijke vreemdelingenverkeer en het niet-zakelijke vreemdelingenverkeer (toerisme). Terwijl het zakelijke vreemdelingenverkeer over het geheel genomen betrekkelijk gelijkmatig over het jaar is verdeeld, concentreert zich het toerisme (en daarmee de toeristische vraag naar logiesaccommodatie) ten gevolge van de hier te lande heersende klimatologische omstandigheden en het daarmee samenhangende verschijnsel van het sameñklonteren der vacaties op het voor reizen meest gunstige jaargetijde, dat zijn de zomermaanden.

De totale vraag naar logiesruimte wordt weerspiegeld in bovenstaande tabel met betrekking tot de spreiding van het totaal aantal in hotels, logementen en pensions doorgebrachte overnachtingen over de verschillende maanden van het jaar. Uit de gegeven cijfers blijkt, dat 44,9 pCt van het totaal aantal overnachtingen in de maanden Juni t/m Augustus viel, terwijl de maanden Mei en September nogmaals 17,9 pCt voor hun rekening namen.

Tegenover de hier gedemonstreerde wisselvallige vraag staat een zeer star aanbod van logiesaccommodatie. Afgezien van de seizoenaccommodatie, welke nog geen 15 pCt van de totale beschikbare capaciteit uitmaakt, is het aanbod van logiesruimte in de slappe wintermaanden even groot als tijdens het hoogseizoen.

Het gevolg van deze vraag- en aanbodverhouding is, dat zich tijdens het hoogseizoen een tekort aan logiesaccommodatie voordoet (in die zin, dat de vraag het aanbod van logiesruimte van bepaalde klassen, op verschillende plaatsen overtreft), terwijl daarentegen tijdens de wintermaanden het logiesapparaat over het algemeen genomen een grote overcapaciteit te zien geeft.

Het valt niet te ontkennen, dat dit een verdere expansie van het buitenlandse vreemdelingenverkeer naar ons land tijdens het hoogseizoen moeilijkheden in de weg legt.

Hoe is de ontwikkeling van het buitenlandse toerisme tot de huidige hoogte mogelijk geweest?

Reeds verscheidene jaren geleden werd er over geklaagd, dat het logiesverstrekkende bedrijf tijdens het hoogseizoen een ernstige bottleneck in het verkeer vormde en een verdere uitbreiding van het buitenlandse bezoek in de weg stond. Niettemin heeft het buitenlandse verkeer naar ons land zich gestaag in opgaande richting ontwikkeld.

HANDEL-MAATSCHAPPIJ

H. Albert de Bary & Co. N.V.

HERENGRACHT 450 - AMSTERDAM

Internationaal handelscontact

Financiering van de buitenlandse handel

(Advertentie)

Meer nog dan aan uitbreiding van het apparaat is dit te danken aan het feit, dat de intensivering van het buitenlandse vreemdelingenverkeer gepaard ging met een steeds in omvang toenemende uittocht van Nederlanders naar het buitenland, waardoor logiesruimte voor buitenlandse gasten vrij kwam. Naar schatting (exacte gegevens zijn niet bekend) nam het aantal binnenlandse overnachtingen van 1949 tot 1953 af met 15 pCt.

Zo op het eerste gezicht zou men geneigd zijn om aan te nemen, dat de daling van het binnenlandse bezoek ruim voldoende was om de toenemende stroom buitenlandse gasten geheel te kunnen opnemen. Hierbij mag evenwel niet uit het oog worden verloren, dat het buitenlandse toerisme zich vooral richt op de vier grote steden: Amsterdam, 's-Gravenhage met Scheveningen, Rotterdam en Utrecht, terwijl de daling van het binnenlandse bezoek zich, behalve in genoemde steden, vooral ook daarbuiten voltrok. Het gebrek aan logiesaccommodatie tijdens het hoogseizoen van de betere klassen, welke de buitenlanders vooral zoeken, nam dan ook ondanks de dalende Nederlandse hotelbezetting de afgelopen jaren nog toe. Dit manifesteert zich in het bijzonder in Amsterdam, doch ook in 's-Gravenhage met Scheveningen, Rotterdam en andere centra van internationaal toerisme.

Gunstige omstandigheden zijn:

- 1e. dat het seizoen zich, wat het buitenlandse bezoek betreft, naar voren heeft verlengd. In het bijzonder de tweede helft van April (bloembollentijd) gaat in het Westen van ons land een steeds belangrijker rol spelen;
- 2e. dat de ruimtelijke spreiding van het buitenlandse toerisme aanzienlijk beter is geworden. Terwijl men het aantal buitenlandse overnachtingen buiten de vier grote steden in 1938 op slechts 17,5 pCt van het totaal aantal buitenlandse overnachtingen schat, wordt voor 1953 een percentage van 35 genoemd. Voor de vier kwartalen van 1953 worden als percentages genoemd: 24, 36, 40 en 25, waaruit blijkt, dat de ruimtelijke spreiding tijdens het hoogseizoen het grootste was. Behalve aan het verschil in prijspeil tussen de grote steden en de „provincie” is deze dan ook mede te danken aan de dwang, welke uitgaat van de omstandigheid, dat de hotels in de grote steden voor het hoogseizoen het eerst zijn volgeboekt.

Maatregelen, welke zijn genomen om tot verlichting van het knelpunt te geraken.

- a. *Vacatiespreiding.* Een ruimere spreiding van de zomervacaties zou een verlichting kunnen betekenen ten aanzien van het gebrek aan logiesruimte tijdens de periode 15 Juli tot 23 Augustus, gedurende welke periode dit probleem het meest nijpend is. De activiteit van het Bureau voor Vacatiespreiding van het Centrale Werkcomité Vacantie heeft hier te lande wel enig succes geboekt, doch, onder andere door gebrek aan medewerking van onder-

wijskringen (de kern van het probleem ligt bij ruimere spreiding der schoolvacanties) is het resultaat nog maar nauwelijks merkbaar. Soortgelijke acties in het buitenland kunnen eveneens op weinig succes bogen.

b. *Propaganda.* De buitenlandse propaganda voor reizen buiten het hoogseizoen heeft meer resultaat gehad, gezien vooral ook het feit, dat in het bijzonder de bollen-tijd de laatste jaren ongekend veel buitenlandse bezoekers trekt.

Ook ten aanzien van de ruimtelijke spreiding zijn, zoals hiervoor werd aangetoond, successen geboekt. Hoewel moet worden toegegeven, dat deze spreiding in de eerste plaats te danken is aan het gebrek aan hotelruimte tijdens het hoogseizoen in de grote steden en aan (het hiermede samenhangende) verschil in hotelprijzen tussen deze steden en de „provincie”, is toch ook de gevoerde propaganda hierop van invloed geweest, terwijl in dit verband voorts dient te worden gewezen op de:

c. *Logies-informatiebureaux.* Zoals bekend, zijn de laatste jaren aan de invalsporten tot ons land, alsmede in de voornaamste centra van toerisme, logies-informatiebureaux opgericht, welke ten doel hebben de reizigers naar die hotels te dirigeren, die nog logiesruimte beschikbaar hebben. Zodra de hotels in de centra van toerisme, welke het feitelijke doel der reizigers zijn, geheel zijn opgevuld, kunnen ze naar elders worden gestuurd. Een gunstige factor is in dit verband, dat de afstanden in ons land gering zijn en voor het snel toenemende autotoerisme een rol van betrekkelijk geringe betekenis spelen.

d. *Hotelbouw.* Ten slotte heeft men verlichting gezocht in uitbreiding der hotelaccommodatie. Het grote probleem, dat men hierbij had te overwinnen, was, dat rentabiliteit van hotels in geval van nieuwbouw slechts in uitzonderingsgevallen mogelijk is, ten gevolge van het scheef trekken der prijs-kostenstructuur. Terwijl de exploitatiekosten, gemiddeld genomen, ten opzichte van vóór de oorlog met bijna 300 pCt zijn gestegen, zijn de logiesprijzen in de grote steden slechts toegenomen met 150 pCt, terwijl dit percentage voor de rest van ons land weinig meer dan 100 bedraagt.

Men heeft dit probleem trachten op te lossen door uit de tegenwaarderekening van de Marshall-hulp een fonds van f 7 mln te creëren, waarmede men de onrendabele top kon financieren van nieuwbouw-, moderniserings- of reconstructieplannen, welke aan te stellen eisen voldeden.

Op deze wijze is een niet te verwaarlozen uitbreiding van de Nederlandse logiescapaciteit bereikt, doch onvoldoende om de bottleneck geheel weg te nemen. Opvallend is, dat zulk een belangrijk gedeelte van de ter beschikking gestelde gelden zijn weg vond naar de „provincie”, terwijl het knelpunt toch het sterkste in de grote steden, in het bijzonder in Amsterdam, voelbaar is. Dit is niet in de laatste plaats te wijten aan de afwijzende houding, welke door de bestaande hotellerie ten opzichte van de op deze wijze van overheidswege gestimuleerde hotelbouw werd ingenomen, uit angst voor de concurrentie, welke men van de nieuwe hotels zou ondervinden. Geheel ongerechtvaardigd was deze angst niet. Zoals gezegd, is rentabiliteit in geval van nieuwbouw slechts in uitzonderingsgevallen mogelijk. Dit houdt in, dat, indien men op basis van vervangingswaarde zou calculeren, de exploitatieresultaten der bestaande hotellerie over het algemeen een negatief beeld te zien zouden geven. Op den duur moet deze situatie zich, indien geen verandering optreedt, wreken. Uitbreiding van de capaciteit zou dit proces uiteraard versnellen, doordat de inkomsten, in het bijzonder tijdens

de wintermaanden, wanneer een toestand van overcapaciteit bestaat, zouden dalen.

Moet men zich dan bij de bestaande toestand neerleggen?

Vooropgesteld, dient te worden, dat bij de huidige vraagverdeling nimmer een volledige oplossing van het probleem gevonden zal kunnen worden. Immers, het zal nooit verantwoord zijn om de hotelcapaciteit af te stemmen op de topafzetmogelijkheid gedurende enkele dagen of weken per jaar. Voorts zal men voor ógen moeten blijven houden, dat uitbreiding van een bedrijfstak, waarvan de rentabiliteit over het algemeen genomen reeds zodanig is, dat de instandhouding, op langere termijn gezien, geenszins is gegarandeerd, een hachelijke onderneming is.

Overigens hangt de beantwoording van de hierboven gestelde vraag uiteraard af van de verwachtingen, welke men ten aanzien van de toekomstige ontwikkeling van het buitenlandse toerisme koestert. In dit verband is het gewenst eens even na te gaan welke factoren vooral de toeneming van het buitenlandse bezoek hebben bewerkstelligd.

Allereerst dienen dan genoemd te worden de ontwikkeling van het verkeerswezen, de toenemende bevolkingsdichtheid, de inkomensnivellering en de omstandigheid, dat sedert de tweede wereldoorlog het overgrote deel der Westeuropese en Noordamerikaanse bevolking in het genot is gekomen van betaalde vakantie. Door deze ontwikkeling is het ondernemen van een buitenlandse reis binnen het bereik van steeds bredere bevolkingslagen gekomen. De hier genoemde factoren zijn van structurele aard en kunnen als zodanig een meer blijvende intensivering van het internationale vreemdelingenverkeer ten gevolge hebben.

Daarnaast is de gunstige conjunctuur uiteraard van grote invloed geweest. Alhoewel de conjunctuurbeheersingsmethoden aanzienlijk beter ontwikkeld zijn dan vóór de oorlog het geval was, dient toch te worden afgewacht in hoeverre men in staat zal blijken economische depressies te voorkomen of af te remmen. Een dergelijke depressie zou zich ogenblikkelijk wreken op het uiterst conjunctuurgevoelige internationale vreemdelingenverkeer. Voorts kan men zich in dit verband afvragen, of de internationale samenwerking tegen die tijd zo ver gevorderd zal zijn, dat men weer niet als tijdens de dertiger jaren zijn toevlucht zal gaan nemen tot tal van belemmeringen op het gebied van het internationale handels- en betalingsverkeer, welke dan ook wel niet ongemerkt aan het vreemdelingenverkeer voorbij zullen gaan.

Ten slotte dient in dit verband gewezen te worden op de omstandigheid, dat ons land momenteel tot de goedkoopste toeristenlanden der wereld behoort. Gezien het feit, dat het internationale toerisme, in buitenlandse overnachtingen gemeten, in geheel West-Europa ten opzichte van vóór de oorlog met 170 pCt is toegenomen, terwijl dit percentage voor Nederland, zoals gezegd, 200 bedraagt, kan men zich afvragen, of de invloed van deze factor niet wel eens enigszins wordt overschat. Naar onze mening is het prijspeil echter toch wel van zeer grote invloed. Of de positie van goedkope eiland, welke Nederland momenteel nog inneemt, op den duur te handhaven zal blijken, moet worden afgewacht. Het toeristische prijsverschil met omringende landen is reeds niet onaanzienlijk afgenomen. Enkele loonronden, die bij de toch reeds scheefgetrokken prijs-kostenstructuur wel in de hotelprijzen moeten worden verdisconteerd, kunnen het verschil gauw opheffen. Voorts dient te worden afge-

wacht, of de wisselkoersverhoudingen onaangetast zullen blijven.

Wanneer men op grond van de voorafgaande overwegingen tot een prognose moet komen, dan kan men stellen, dat het waarschijnlijk is, dat het internationale vreemdelingenverkeer zich op hoger peil zal blijven bewegen dan vóór de oorlog het geval was, doch dat een inzinking ten opzichte van de huidige omvang lang niet tot de onmogelijkheden behoort. Zoals de toestand zich momenteel laat aanzien, zal het buitenlandse bezoek de eerstkomende jaren nog wel een verdere stijging te zien geven, al zal het tempo van toeneming afnemen, doordat thans wel de voornaamste belemmeringen op het gebied van deviezenrestricties, paspoorten, visa enz. zijn opgeheven, zodat uit het wegnemen van deze belemmeringen geen nieuwe impulsen te verwachten zijn. Tegenover dit toenemende buitenlandse bezoek zal echter vermoedelijk een verdere daling van het Nederlandse bezoek staan.

Samenvattend kan men zeggen, dat voor de centra van internationaal toerisme een gematigd optimisme gewettigd lijkt. Voor de hotellerie buiten bedoelde centra, ziet de toestand er minder rooskleurig uit, doordat hier voor het dalende binnenlandse bezoek geen voldoende compensatie wordt gevonden in het toenemende bezoek van buitenlanders.

Verdere maatregelen ter opheffing van de bottleneck in de centra van internationaal toerisme.

Gezien uit het standpunt van het algemeen belang is uitbreiding der logiesaccommodatie in centra van internationaal toerisme eerder verantwoord, dan gezien uit het gezichtspunt van de particuliere ondernemer, omdat men zo, beschouwd niet slechts rekening dient te houden

met de additionele inkomsten der hotellerie, ten gevolge van die uitbreiding, doch ook met de revenuen, welke andere sectoren van de vreemdelingenindustrie zullen toevloeien, terwijl voorts het betalingsbalansaspect e.d. om de hoek komen kijken.

Zou men op grond hiervan van overheidswege hotelbouw gaan forceren, dan zou men de bestaande hotellerie in grote moeilijkheden brengen, met als niet denkbeeldig gevaar, dat het effect der genomen maatregelen op langere termijn grotendeels illusoir zal blijken.

Wil een gezonde toestand hersteld worden, dan zal op den duur de prijs-kostenstructuur der hotellerie meer in evenwicht moeten worden gebracht en dit bereikt men niet door maatregelen als „het financieren van de onrendabele top”, welke in feite de huidige situatie bestendigen. De oplossing zal meer gezocht dienen te worden in de richting van het scheppen van een gunstiger economisch klimaat. In de eerste plaats valt hier uiteraard te denken aan verlichting van de fiscale druk, een wens die overigens niet tot deze bedrijfstak beperkt blijft.

Een specifieke moeilijkheid, waarmede de hotellerie te kampen heeft, is echter de financiering. In het bijzonder bestaat er (mede door de fiscale politiek) een grote behoefte aan risicodragend kapitaal, waarin niet voorzien kan worden. Vele, overigens gezonde, plannen blijven in portefeuille enkel en alleen, doordat ze afstuiten op de financieringsmoeilijkheden. Het zou van groot belang zijn, indien men zou komen tot de oprichting van een financieringsinstelling, die in deze behoefte zou kunnen voorzien.

Overigens zal men verder moeten gaan op de ingeslagen weg van de bevordering van een betere spreiding van het toerisme in tijd en ruimte.

s-Gravenhage.

Dr. J. F. VAN SAARLOOS.

De huidige en toekomstige katoenpolitiek in de Verenigde Staten

Inleiding.

Schokkende gebeurtenissen hebben de laatste tijd in de katoenwereld niet plaats gevonden. Van tijd tot tijd is het echter nuttig de balans der feiten op te maken. Augustus is daarvoor een geschikt tijdstip. Immers, aan het begin van deze maand wordt de definitieve steunprijs voor de oogst 1954/55 van de Verenigde Staten vastgesteld, terwijl in ongeveer dezelfde periode het traditionele tweede oogstrapport in Washington gepubliceerd wordt, in welk rapport de omvang van de katoenoogst 1954 officieel wordt geraamd. Er zijn thans voldoende gegevens ter beschikking om een beeld te ontwerpen van de toekomstige prijsontwikkeling voor ruwe katoen in de Verenigde Staten.

Voorlopige liquidatie van de plannen voor een internationale goederenovereenkomst op katoengebied.

De laatste jaren heeft in katoenkringen op regeringsniveau een op zichzelf interessante, maar overigens theoretische gedachtenwisseling plaats gevonden over de vraag, in hoeverre de katoenproblemen door middel van een internationale goederenovereenkomst zouden kunnen worden opgelost. In de 13e Plenaire Vergadering van de International Cotton Advisory Committee (door schrijver dezes bijgewoond), welke bijeenkomst plaatsvond in São Paulo van 7-16 Juni jl., is men blijkens de ook aan de openbaarheid prijs gegeven resolutie echter tot de conclusie gekomen, dat de huidige katoensituatie

in de wereld het ondernemen van verdere stappen om tot een internationale katoenovereenkomst te geraken niet rechtvaardigt. Het door drie internationaal bekende katoenskundigen uitgebrachte technische rapport heeft met name de Amerikaanse autoriteiten de overtuiging geschonken, dat een dergelijke goederenovereenkomst op katoengebied, van welk type dan ook, technisch niet uitvoerbaar is.

Korte samenvatting van de huidige Amerikaanse katoenpolitiek.

Van groot belang was in São Paulo de door Mr. John Davis, Assistant Secretary van het Departement van Landbouw te Washington D.C., afgelegde en mede aan de pers ter beschikking gestelde verklaring. De rede van de heer Davis bevatte een zeer duidelijke uiteenzetting omtrent de in de naaste toekomst door de Regering der Verenigde Staten te volgen katoenpolitiek. Een politiek, welke m.i. rekening houdt met de uiteenlopende belangen van de consumenten- en producentenlanden.

Voor het met dit artikel gestelde doel worden de meest saillante punten uit genoemd betoog als volgt kort samengevat:

- a. het steunprijsprogramma wordt ook voor de sector katoen van de landbouw in de Verenigde Staten voor het seizoen 1954/55 gehandhaafd;
- b. er komt geen exportsubsidie voor de oogst 1954,

welke in het seizoen 1954/55, lopend van 1 Augustus 1954 tot 31 Juli 1955, verhandeld wordt;

- c. de Regering der Verenigde Staten beoogt, door middel van areaalrestricties in 1954 en door middel van het streven de consumptie van ruwe katoen uit te breiden, op wat langer zicht bezien het aanbod van en de vraag naar katoen meer aan elkaar aan te passen.
- d. ten slotte is uit andere bron, nl. de boodschap van President Eisenhower aan het Congres, bekend, dat gestreefd wordt naar het vaststellen van flexibele steunprijzen in de toekomst.

Met behulp van de maatregelen vermeld onder c. en d. wordt getracht de bestaande surplusvoorraden van ruwe katoen tot meer hanteerbare proporties terug te brengen.

De hierboven summier gereleveerde katoenpolitiek van de Regering der Verenigde Staten moet van het grootste belang worden geacht voor de gehele katoenwereld. De voordelen daarvan voor de katoenverbruikende landen springen dadelijk in het oog. Immers,

- a. de bodem in de markt blijft gehandhaafd;
- b. de prijsonzekerheid is weggenomen, omdat er in het seizoen 1954/55 geen exportsubsidie komt;
- c. met de grote surplusvoorraden in de Verenigde Staten wordt omzichtig omgesprongen.

Ook voor de producentenlanden is de geschetste Amerikaanse politiek van de grootste betekenis, aangezien het instellen van een exportsubsidie op Amerikaanse katoen of het spuien op grote schaal van surpluskatoen ongetwijfeld zou leiden tot een prijsdaling van de niet-Amerikaanse katoenvariëteiten, met als onvermijdelijk gevolg een verstoring van de economieën van diverse katoenproducerende landen (in Azië, het Midden Oosten, Afrika en Zuid Amerika).

Mr. Davis verzocht ter bereiking van de gestelde doeleinden de medewerking van alle katoenverbruikende landen door de consumptie van ruwe katoen zoveel mogelijk uit te breiden. Voorts wordt in de overgangsperiode, door hem „the Adjustment Period” genoemd, van de overige katoenproducerende landen een positieve bijdrage gevraagd in die zin, dat van de situatie onder de bescherming van de Amerikaanse prijsparaplue geen misbruik wordt gemaakt door over te gaan tot uitbreiding van het katoenareaal.

Het laatstbedoelde verzoek, gericht tot de overige katoenproducerende landen, is gepaard gegaan met een waarschuwing, welke niet voor tweeërlei uitleg vatbaar is. Mr. Davis merkte op, daarmee de opvattingen terzake van de Regering van het grootste katoenproducerende land ter wereld vertolkende: „If we are taking acres out of production and the other producers are putting acres in, well in that case we will have to reconsider our whole position”. Het is duidelijk, dat een eventuele herziening van de Amerikaanse katoenpolitiek betrekking zou moeten hebben op de oogsten na 1954.

In hoeverre aan het Amerikaanse verzoek zal worden voldaan, zal de tijd moeten leren. Het is alléziens begrijpelijk, dat het de Amerikanen een doorn in het oog zou zijn als toch elders tot uitbreiding van het katoenareaal zou worden besloten. Via het steunprijnsprogramma geeft de Amerikaanse Overheid in wezen indirect een subsidie aan alle katoenproducerende landen, die bij de uitvoer van ruwe katoen aanzienlijke uitvoerrechten heffen.

Consequenties voor de prijsontwikkeling in het seizoen 1954/55 voortvloeiend uit de katoenpolitiek der Verenigde Staten.

Gedurende het seizoen 1954/55 geldt in de Verenigde Staten hetzelfde steunprijnsprogramma als voor het daaraan voorafgaande seizoen. De steunprijs wordt gebaseerd op de pariteitsprijs van midden Juli 1954, welke 35,09 dollarcent per lb. bedraagt en derhalve hoger is dan de voorlopig als basis voor de berekening aangenomen pariteitsprijs per medio Januari 1954, t.w. 34,72 dollarcent. Voor de normale oogst is thans definitief het volgende steunprijnschema vastgesteld (ter vergelijking zijn ook de gegevens van 1953 vermeld):

	per lb.	
	1954	1953
	(in dollarcenten)	
pariteitsprijs per 1 Augustus	35,09	34,22
beleningstarief voor middling 7/8 inch (90 pCt van de pariteitsprijs)	31,58	30,80
premie voor 15/16 inch boven 7/8 inch	1,65	1,90
„loanrate” voor middling 15/16 inch	33,23	32,70
futures equivalent	ca 1,00	1,06
	34,23	33,76

De bodemprijs in de Amerikaanse katoenmarkt voor het katoenjaar 1954/55 is derhalve 34,23 dollarcent per lb. De gemiddelde beleningstarieven van de „long staple varieties”, welke in de Verenigde Staten geproduceerd worden, zijn als volgt officieel vastgesteld voor de oogst 1954:

	per lb.	
	1954	1953
	(in dollarcenten)	
voor extra langvezelige katoen	65,25	73,92
American Egyptian katoen	65,53	74,52
Sea Island katoen	56,22	56,22

De verlaagde prijssteun voor American Egyptian katoen heeft prompt aanleiding gegeven tot een sterk gereduceerde aanplant van deze katoen. In het jongste oogstrapport wordt de productie van deze katoenvariëteit in 1954 geraamd op 25.200 balen vergeleken met 65.500 balen in 1953.

De katoensituatie in de Verenigde Staten.

De eind vorig jaar bij Boerenreferendum met overweldigende meerderheid goedgekeurde areaalrestricties reduceerden het katoenareaal in de Verenigde Staten met 21 pCt tot 19.961.000 acres. In weerwil van de usantiële marktrapporten met klaagliederen over droogte, Boll Weevilschade etc. en op grond daarvan wereldkundig gemaakte particuliere ramingen variërend van 12 tot 12,2 mln balen, blijkt uit het officiële oogstrapport van 9 Augustus jl., dat een oogstopbrengst geraamd wordt van 12.680.000 balen, met een opbrengst per acre van 313,5 lbs, tegenover een oogst van 16.465.000 balen en een opbrengst per acre van 324,2 lbs in 1953. Alhoewel de officiële export- en consumptiecijfers voor het gehele seizoen 1953/54 nog niet definitief bekend zijn, kan aan de hand van de beschikbare gegevens een vrij nauwkeurige raming worden gegeven van de ontwikkeling van de katoensituatie in 1953/54. Ter verduidelijking van het totale beeld voegen wij hieraan de ramingen in mln balen van 500 lbs voor het reeds aangevangen seizoen 1954/55 toe.

	seizoen 1953/54		seizoen 1954/55
carry-over 1/8/1953	5,6	carry-over 1/8/1954	9,7
import	0,2	import	0,2
productie	16,4	productie	12,6
	22,2		22,5
consumptie	8,6	consumptie	9
export	3,9	export	4
carry-over 1/8/1954	9,7 a)	carry-over 1/8/1955	9,5

a) Hiervan in handen van de Commodity Credit Corporation 6,8 mln balen.

Om in 1953/54 een export van 3,9 mln balen te bereiken is o.a. door de F.O.A. beschikbaar gesteld \$ 232 mln en door de Export Bank leningen ter waarde van \$ 114,7 mln, in totaal toereikend voor de financiering van 1,8 mln balen.

Het programma van President Eisenhower voor de katoen-oogsten van 1955 en later.

Welke maatregelen zullen worden getroffen om in het seizoen 1955/56 de per 1 Augustus 1955 aanwezige voorraden, welke practisch even groot zijn als per 1 Augustus 1954, van de hand te doen, is nog maar ten dele in concreto bekend. Het nieuwe katoenprogramma van President Eisenhower elimineert gedeeltelijk de grote fout van de tot dusverre gevoerde katoenpolitiek, welke vastgelopen is, omdat in strijd met de opzet van de Landbouwwet 1949 de prijsregulatie bij te grote oogsten werd uitgeschakeld.

Ofschoon laatstgenoemde Wet voorziet in een systeem van steunprijzen variërend van 75 tot 90 pCt van de pariteit al naar gelang het reële aanbod groter of kleiner is dan de geschatte vraag in binnen- en buitenland plus 30 pCt carry-over, zal het om politieke redenen niet mogelijk zijn de oude bepalingen van de Landbouwwet 1949 weer in werking te laten treden. Zoals de zaken er thans voorstaan, zal zeer waarschijnlijk een compromisvoorstel om een veranderlijke prijssteun vast te stellen, welke varieert van 82½ - 90 pCt van de pariteitsprijs voor de basisoogsten (w.o. katoen) voor 1955 worden aanvaard.

Het ligt verder in het voornemen de herziene, zgn. moderne pariteit voor ruwe katoen per 1 Januari 1956 in te voeren. De oude pariteitsformule is gebaseerd op verhoudingen van 40 jaar geleden (1909/1914 = 100). De nieuwe pariteitsformule houdt rekening met prijsverhoudingen gedurende de meest recente 10 jaar. Van groot gewicht is, wat er gebeurt met het voorstel van de Regering Eisenhower om een belangrijk gedeelte van de

huidige carry-over uit de markt te nemen en afzonderlijk te houden als een speciale reserve voor onvoorziene omstandigheden. Officieel is er geen kwantum genoemd, maar in de handel werd gesproken over een kwantum van 4 tot 5 mln balen katoen. Wegens de aanzienlijke speciale reserve, die de Amerikaanse Regering wil vormen, bestaat de zekerheid, merkt President Eisenhower in zijn Boedschap aan het Congres van 11 Januari 1954 op, dat de wijzigingen in het niveau der steunprijzen van geleidelijke aard zullen zijn. Aangenomen moet worden, dat het de bedoeling is, deze speciale reserve bij de berekeningen ter vaststelling van eventuele nieuwe areaalrestricties en van de steunprijzen niet mee te tellen.

Er zijn nog te veel onzekere factoren om een verantwoordelijke opinie te geven ten aanzien van de te verwachten prijsontwikkeling in het seizoen 1955/56. Uit alles blijkt echter, dat de noodzakelijke aanpassing op voorzichtige wijze tot stand wordt gebracht. De National Cotton Council of America raamde destijds, dat het aantal personen in de Verenigde Staten, dat voor hun levensonderhoud van katoen afhankelijk is, rond 15 mln bedraagt, terwijl het aantal „cotton farms” geschat werd op rond 1½ mln. De waarde van de katoenoogst beliep in 1953 volgens een berekening van het Amerikaanse Departement van Landbouw, incl. katoenzaad, rond \$ 3 mrd. Met dergelijke reusachtige belangen kan men uiteraard niet anders dan omzichtig te werk gaan.

Ondanks veelszins gerechtvaardigde critiek over het te hoge prijspeil van ruwe katoen, welke critiek vaak in de kringen van de katoenverwerkende industrie geuit wordt, moet erkentelijkheid worden betuigd voor de verstandige en voorzichtige katoenpolitiek, welke de Regering der Verenigde Staten, bewust van haar verantwoordelijkheid als productie- en prijsleader op de wereldmarkt, voert.

Arnhem.

W. KATS.

De 37ste zitting van de Internationale Arbeidsconferentie

De agenda der 37ste zitting was niet overladen; de verschillende punten konden dan ook binnen de daarvoor gestelde termijn worden afgehandeld. Die agenda bevatte behalve de jaarlijks wederkerende onderwerpen: t.w. het rapport van de Directeur-Generaal van het Internationaal Arbeidsbureau, de begroting en andere vraagstukken van financiële aard, de rapporten over de toepassing van de verdragen en aanbevelingen, de navolgende onderwerpen: beroepsrevalidatie van minder valide arbeiders; migrerende arbeiders in minder ontwikkelde landen, poenale sanctie in geval van arbeidscontractbreuk en vakantie met behoud van loon. Over laatstgenoemd onderwerp moest de tweede discussie plaats hebben; de andere onderwerpen kwamen voor de eerste maal op de agenda voor.

Vacantie met behoud van loon.

Ter zake van het onderwerp: vakantie met behoud van loon, ook wel betaalde vakantie genoemd, had het Internationaal Arbeidsbureau, rekening houdende met de opmerkingen door de diverse Regeringen gemaakt naar aanleiding van de door de Conferentie in 1953 vastgestelde punten, een aanbeveling opgesteld. Deze werd door de commissie, uit de Conferentie daartoe ingesteld, behandeld. Tijdens de discussies van die commissie heeft de ontworpen tekst nogal wat wijzigingen ondergaan. De

regeling, welke door de commissie ten slotte werd aangenomen, houdt in, dat de arbeiders, die onder toepassing van de aanbeveling vallen, recht op een jaarlijkse vakantie moeten hebben; de duur van de vakantie zal afhangen van de tijd, dat een arbeider gedurende het jaar bij een of meer werkgevers heeft gewerkt, doch zal niet korter mogen zijn dan twee weken voor een diensttijd van een jaar. Dit is een afwijking van de het jaar daarvoor genomen beslissing; toen spraken de commissie en de Conferentie zich uit voor een vakantie van twee weken voor arbeiders, die een geheel jaar bij éénzelfde werkgever in dienst waren. (Het I.A.B. had de concept-aanbeveling dan ook in die zin ontworpen). De regeling zal van toepassing zijn op alle arbeiders, behalve op zeelieden, landarbeiders en personen, werkzaam in ondernemingen, waarin uitsluitend leden van het gezin van de werkgever werken. Dientengevolge zal de aanbeveling ook van toepassing zijn op huispersoneel. Aan de aanbeveling kan op allerlei wijzen uitvoering worden gegeven: bijv. door wettelijke maatregelen, bij collectief contract etc. Tijden van onderbreking van de arbeid, waarover de arbeider loon ontvangt, zijn niet van nadelige invloed op het recht of op de duur van de vakantie. De Conferentie nam deze aanbeveling met 146 stemmen voor, 11 tegen en 39 onthoudingen aan. De Nederlandse regeringsvertegenwoordigers en de arbeidersvertegenwoordiger stemden voor, de werkgeversvertegenwoordiger tegen.

Vrije tijdsbesteding.

Het vorige jaar had de Conferentie het I.A.B. verzocht een rapport over het vraagstuk van de besteding van de vrije tijd samen te stellen. Het Bureau heeft daaraan gevolg gegeven. Naar aanleiding van dat rapport had een aantal arbeidersafgevaardigden een resolutie ingediend betreffende de besteding van de vrije tijd. De commissie, door de Conferentie ingesteld ter behandeling van het vraagstuk der betaalde vacantie, die ook deze resolutie moest behandelen, besloot, wegens tijdgebrek, de behandeling dier resolutie aan een kleine, driedeligē commissie op te dragen, met verzoek een korte tekst samen te stellen, waarin slechts algemene richtlijnen voor de besteding van de vacantie zouden worden opgenomen. Die kleine commissie voldeed aan dat verzoek en stelde een resolutie op, waarmede de commissie zich, na enige discussie en het aanbrengen van een enkele wijziging, kon verenigen.

De resolutie bevatte slechts enkele algemene richtlijnen ter zake van de besteding van de vacantie. Daarbij is van de gedachte uitgegaan, dat de arbeider volkomen vrij moet zijn bij het bepalen van de wijze, waarop hij zijn vacantie wil besteden, doch dat het van belang is maatregelen te overwegen om de arbeiders bij te staan het maximum nut van de vacantie te hebben. De Conferentie heeft die resolutie met 100 stemmen voor, geen tegen en 12 onthoudingen aangenomen.

Beroepsrevalidatie van minder validen.

Dit vraagstuk kwam voor het eerst ter sprake. In tal van landen bevindt het zich nog in een beginstadium. Vandaar, dat het m.i. van belang is, dat de Raad van Beheer van het I.A.B. dat punt op de agenda geplaatst heeft, zodat daarover op internationaal niveau een gedachtenwisseling zou kunnen plaatsvinden en de grondideeën van dat onderwerp in een verdrag of aanbeveling zouden kunnen worden vastgelegd. De door de Conferentie benoemde commissie, welke het onderhavige vraagstuk te behandelen had, gevoelde het meest voor een aanbeveling en heeft de punten vastgesteld, welke in een aanbeveling zouden kunnen worden opgenomen. De Conferentie heeft zich daarmede verenigd. Hoewel ik persoonlijk over het algemeen weinig voor de vorm van een aanbeveling voor een internationale regeling gevoel, is het mogelijk, dat het onderhavige vraagstuk nog niet rijp is om in een internationaal verdrag te worden geregeld. De verschillen, welke er in de praktijk ten aanzien van dit vraagstuk in de diverse landen bestaan, zijn nog te groot dan dat regeling bij verdrag waarschijnlijk enige kans van slagen zou hebben. Bij de beoordeling van de punten, welke ten slotte werden opgesteld, moet bedacht worden, dat de I.A.O. dit vraagstuk van de maatschappelijke kant, niet van de medische kant aanpakt. Onder beroepsrevalidatie wordt hier verstaan dat deel van de revalidatie, dat voorzieningen bevat voor beroepsvoorlichting, vakopleiding, uitgezochte plaatsing om het de minder validen mogelijk te maken een passende werkring te verkrijgen en te behouden. De lijst van punten heeft betrekking op de beginselen en de methoden van vakopleiding en de plaatsing van minder valide personen, de administratieve organisatie, de samenwerking tussen de autoriteiten verantwoordelijk voor de geneeskundige behandeling en die verantwoordelijk voor de beroepsrevalidatie. Een aparte afdeling van de opgestelde punten bevat de methoden om werkgelegenheid voor minder validen te vinden (bijv. speciale werkplaatsen, trachten voor hen, die aan huis gebonden zijn, werk te vinden, dat

thuis verricht kan worden). Verder hebben enkele punten betrekking op speciale maatregelen voor minder valide kinderen en jeugdige personen.

Ten slotte werden nog enige punten opgenomen betreffende op de toepassing van de beginselen van de beroepsrevalidatie. Over het algemeen werden de opgestelde punten met ingenomenheid begroet en kon de Conferentie er zich mee verenigen. Er was echter één punt (no 30), betrekking hebbende op te nemen maatregelen ter bevordering dat werkgevers een bepaald aantal minder valide personen in dienst zullen nemen, bepaalde beroepen zullen reserveren voor minder validen en ter verzekering dat minder valide personen voorkeur zullen genieten bij plaatsing in beroepen die geschikt voor hen geacht worden, waarover de werkgevers stemming verzochten. De meerderheid der afgevaardigden in de Conferentie was evenwel tegen schrapping van dat punt. Bij de stemming over het geheel der punten hebben diensgevolge enkele werkgeversvertegenwoordigers tegen gestemd, enkele zich onthouden. De werkgevers willen trachten het volgend jaar dat punt te doen verwijderen of behoorlijk te wijzigen.

Behalve de hiervoren genoemde punten heeft de Conferentie een resolutie aangenomen betreffende de beroepsrevalidatie van lichamelijk ongeschikte mijnarbeiders. Deze resolutie vestigt de aandacht op die in 1949 door de steenkoolmijnencommissie over dat onderwerp aangenomen. Daarin wordt de hoop uitgesproken, dat bij het instellen en ontwikkelen van revalidatiediensten voor minder valide mijnwerkers, de Regeringen behoorlijk aandacht zullen schenken aan de beginselen neergelegd in de resolutie van 1949, welke nog eens wordt herhaald.

Migrerende arbeiders in minder ontwikkelde landen.

In de minder ontwikkelde landen, die tot industrialisatie overgaan, doet het zich voor, dat grote groepen personen, die een zeer armoedig bestaan hebben, naar de centra trekken waar vraag naar arbeiders is, in de hoop aldaar een beter bestaan te zullen vinden, doch waar zij meestentijds grote moeite hebben zich aan de nieuwe omgeving aan te passen en waar zij, mede door gebrek aan bescherming, een noodlijdende groep vormen.

Bescherming van die groep arbeiders bij hun werk is het doel van de voor hen te ontwerpen regeling. Het is niet de bedoeling voor hen speciale nieuwe regelen te ontwerpen, doch meer om de bepalingen en voorzieningen, welke in de internationale wetgeving en in de wetten van zeer vele leden-landen der Organisatie reeds voorkomen voor de arbeiders, ook op de hierbedoeldē groep arbeiders van toepassing te doen zijn. De commissie uit de Conferentie, welke dit onderwerp te behandelen had, was in meerderheid van oordeel, dat het geëigend was de te ontwerpen regeling de vorm van een aanbeveling te doen aannemen. De door die commissie opgestelde punten hebben betrekking op vaste arbeiders zowel als op seizoenarbeiders. Punten zijn vastgesteld betreffende de bescherming van de migrerende arbeiders en hun gezinnen tijdens de reis heen en terug naar de plaats waar zij gaan werken en voor bescherming tijdens de diensttijd. Een speciale uitzonderingsregeling, meende de commissie, behoeft voor hen niet te worden geschapen. Zij moeten echter genieten van de algemene regelingen van het internationale recht. Behoudens enkele wijzigingen verenigde de commissie zich met de opgestelde puntenlijst. Het volgend jaar zal derhalve over dit onderwerp een aanbeveling moeten worden vastgesteld.

Poenale sanctie in geval van arbeidscontractbreuk.

In 1939 heeft de Internationale Arbeidsconferentie in haar 25ste zitting een verdrag betreffende de poenale sanctie bij niet nakoming van de arbeidsovereenkomst door de inlandse arbeiders aangenomen. Dat verdrag was zeer eenvoudig. Het bepaalde, dat alle poenale sancties voor het niet-nakomen van een arbeidsovereenkomst, gesloten met een inlands arbeider, geleidelijk en zo spoedig mogelijk moesten worden afgeschaft, terwijl de poenale sanctie ten aanzien van jeugdige personen onmiddellijk moest worden afgeschaft. Dat verdrag is helaas slechts door een paar landen geratificeerd. De noodzaak werd gevoeld — en ook door verschillende lichamen tot uiting gebracht, o.a. door de commissie van deskundigen voor de sociale politiek in de buiten het moederland gelegen gebiedsdelen — om bedoeld verdrag aan te vullen met een aanbeveling, inhoudende de onmiddellijke afschaffing van bepaalde vormen van poenale sanctie en de uiteindelijke afschaffing binnen enige jaren. Vandaar dat dit onderwerp op de agenda der Conferentie was geplaatst. De commissie uit de Conferentie, welke dit onderwerp te behandelen had, gaf de voorkeur aan de vorm van een aanbeveling. De commissie heeft uitdrukkelijk de poenale sanctie veroordeeld in naam van de moderne opvatting van de verhouding werkgever-arbeider en van de waardigheid van vrije mensen. Zij heeft verklaard, dat er bij de poenale sanctie geen onderscheid van ras moet worden gemaakt, behalve de verschillen genoemd in het boven vermelde verdrag. De werkingssfeer van de bedoelde nieuwe aanbeveling is dezelfde, als die van het bestaande verdrag. Slechts enkele punten voor een aanbeveling werden vastgesteld. Deze hebben ten doel zo spoedig mogelijk afschaffing van de poenale sanctie in haar geheel te bevorderen. De Conferentie heeft zich, na enige discussie, met de voorgestelde punten verenigd. Behalve die punten voor een eventuele aanbeveling nam de Conferentie nog een resolutie aan, waarin zij als haar mening uitsprak, dat de poenale sanctie binnen drie jaar na de aanneming van die resolutie afgeschaft zou moeten zijn.

Resoluties.

Ingevolge de beslissing van de Raad van Beheer van het I.A.B. had het Internationaal Arbeidsbureau een rapport inzake de technische hulpverlening samengesteld, dat een uiteenzetting bevatte van dat vraagstuk, van de ontwikkeling daarvan, van de taak van de I.A.O. in dezen en van de werkzaamheden, welke op dit gebied door de I.A.O. verricht waren. Besloten werd, dat dit onderwerp door de resolutiecommissie — daartoe met verschillende leden uitgebreid — zou worden behandeld. Naar het oordeel van die commissie zou het programma van de I.A.O. een onmisbaar onderdeel zijn in de strijd tegen armoede, waar ook. De Indische regeringsvertegenwoor-

diger heeft in de commissie een resolutie inzake de technische hulpverlening ingediend. Na een algemene discussie daarover werd die resolutie door een kleine „working party” verder bestudeerd. Na enige wijziging werd zij eerst door de commissie en later door de Conferentie aangenomen. Als mening wordt er in uitgesproken, dat de hulp van de I.A.O. in dezen van overwegend belang kan zijn om de economisch minder ontwikkelde landen te helpen een evenwichtige economische en sociale ontwikkeling ter verhoging van de levensstandaard te bevorderen; verder wordt daarin bij de Regeringen aangedrongen in overleg zo nodig met de betrokken organisaties, het recruterende van deskundigen te vergemakkelijken als ook het plaatsen van fellows etc. en om zo veel mogelijk medewerking te verlenen; verder wordt de Raad van Beheer verzocht het toezicht op het werk van de Organisatie inzake de technische hulpverlening voort te zetten en op de juiste wijze te richten, en wordt op de wenselijkheid van verschillende punten, welke in het rapport zijn uitgewerkt, de aandacht gevestigd.

Behalve deze resolutie heeft de Conferentie nog enige andere resoluties aangenomen, o.a. een betreffende de verkorting van de arbeidsduur, een betreffende „international flow” van kapitaal voor de economisch minder ontwikkelde landen.

Het rapport van de Directeur-Generaal van het I.A.B. vestigde dit jaar speciaal de aandacht op het woningvraagstuk. Dit vraagstuk heeft eveneens de speciale aandacht gehad van de Aziatische Conferentie, in 1953 te Tokio gehouden. Een zeer groot aantal sprekers heeft naar aanleiding van het rapport het woord gevoerd. Een groot deel van de tijd werd ook dit jaar weer daardoor in beslag genomen. Ik vraag mij echter af, of al die speeches veel tot de oplossing van de in het rapport aangesneden vraagstukken zullen bijdragen en of niet een minder tijd en geld kostende wijze van behandeling van het rapport zou kunnen worden gevonden ¹⁾.

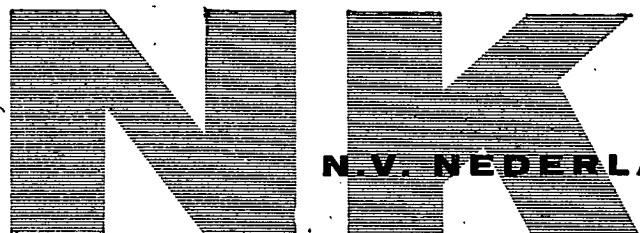
* *

De 37ste zitting van de Internationale Arbeidsconferentie was niet saai, zoals de zitting van vorig jaar. Zij was m.i. evenwel geen zitting, waarop de leden trots kunnen zijn. Meer en meer wijkt men af van de doeleinden van de Organisatie. Een van de doeleinden, welke de oprichters voor ogen heeft gestaan, was het vormen van een internationale arbeidscode; daartoe waren de verdragen bedoeld. En wat geschiedt thans? Er is een streven om maar geen verdragen doch liever aanbevelingen tot stand te brengen.

Aanbevelingen ter completering van verdragen kunnen enig nut hebben; aanbevelingen, die op zich zelf staan,

¹⁾ In tal van tijdschriften en bladen werd reeds over de quaestie van de geloofs-brieven van de Russische werkgevers- en arbeidersdelegaties geschreven, zodat ik, waar die quaestie niet een der zakelijke punten op de agenda voorkomend vormde, meende daarvan hier geen melding te moeten maken.

(Ingezonden mededeling)

N.V. NEDERLANDSCHE KABELFABRIEK

met papler geïsoleerde kabels
voor zwakstroom en sterkstroom

koperdraad en koperdraadkabel

kabelgarnituren, vulmassa en olie

DELFT

hebben bitter weinig nut. De meeste Regeringen toch trekken zich van een aanbeveling niets aan; de aanbevelingen worden in de ministeriële archieven opgeborgen. Ik kan me dan ook geheel aansluiten bij hetgeen de heer Pequeno, arbeidersafgevaardigde van Brazilië en vicevoorzitter van de Conferentie, in zijn speech bij het sluiten van de Conferentie gehouden, zeide, nl. dat hij de evolutie van verdragen naar aanbevelingen ten zeerste betreunde en daarin een zeer ernstige ontwikkeling zag, zeer gevaarlijk, als we door onze daden en niet door woorden het bestaan van de I.A.O. willen bewaren en willen vermijden, dat de Conferentie een seminarium in plaats van een parlement wordt en we niet willen, dat het Statuut een dode letter wordt. Deze evolutie, waarop de heer Pequeno doelde, gevoegd bij het feit, dat de politieke overwegingen een grotere rol gaan spelen dan de zuiver zakelijke, doen mij de toekomst van de I.A.O. somber inzien.

Amsterdam.

G. J. STEMBERG.

GREPEN UIT DE WETENSCHAPPELIJKE LITERATUUR

Zestig jaren woningbouw in de Verenigde Staten

Door samenwerking van het „Institute for Urban Land Use and Housing Studies” van Columbia University en het „National Bureau of Economic Research” is een studie tot stand gekomen over de woningbouw in de Verenigde Staten gedurende een tijdvak van 60 jaar¹⁾. Deze studie staat niet op zichzelf. Zij vormt een onderdeel van een reeks van onderzoeken op het gebied van de investeringen, welke mogelijk is gemaakt door een grote gift van de „Life Insurance Association of America”.

Het gaat hier dus om de belangen en de belangstelling van de grote institutionele beleggers. Deze wensten te worden ingelicht over de kapitaalvorming op lange termijn en de wijze van belegging. Vooral op het gebied van de woningbouw bestond grote behoefte aan gegevens, omdat deze in de officiële statistieken slechts zeer onvolledig te vinden waren.

Het volume van de woningbouw wordt in deze studie uitgedrukt in het aantal gebouwde woningen en het daarin geïnvesteerde kapitaal. Er is slechts rekening gehouden met de particuliere woningbouw met een permanent karakter. Buiten beschouwing zijn gelaten de bouw van overheidswege of met overheidssteun, de bouw van boerderijen en verdere uitbreiding, herstel en vernieuwing van bestaande gebouwen.

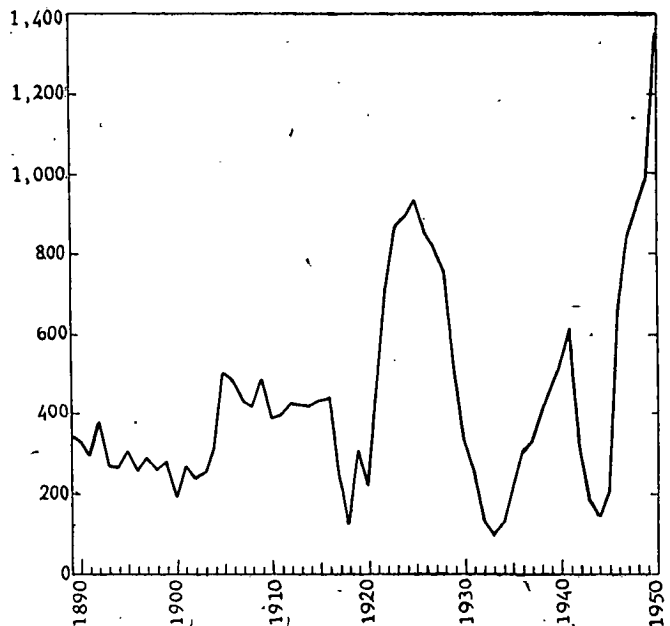
Bij de bepaling van de kosten is niet alleen rekening gehouden met de stichtingskosten van de gebouwen, maar ook met de kosten van bouwrijp maken van de terreinen met inbegrip van alle openbare werken: straat-aanleg, riolering, leidingen, tuinaanleg enz. Alleen de kosten van de ruwe grond zijn buiten beschouwing gebleven.

Het aantal woningen, waarvan de bouw in de verschillende jaren van de beschouwde 60-jarige periode is begonnen, vertoont een aantal lange, cyclische schommelingen. Men kan drie lange schommelingen onderscheiden. Er zijn toppen in 1892, in 1905, in 1925 en in 1950 en daartussen dieptepunten in 1900, in 1918 en in 1933.

De stijging van 1933 tot 1950 is intussen onderbroken van 1941 tot 1944. Ziet men deze daling van de bouwactiviteit en de daarop gevolgde stijging als een gevolg van de zelfstandige conjunctuur in de woningbouw, dus als een reëel onderdeel van de bouwconjunctuur, dan zijn er vier lange schommelingen. Ziet men deze beweging echter als een tijdelijke onderdrukking van de expansie, die op de depressie van de jaren dertig is gevolgd, een onderdrukking als gevolg van de beperkende maatregelen tijdens de oorlog, dan zijn er slechts drie lange golven in het aantal begonnen woningen.

Aantal particuliere woningen, waarvan de bouw is aangevangen in de periode 1889-1950

In duizendtallen

Verdeelt men het beschouwde tijdvak in perioden van 10 jaar, dan was de gemiddelde jaarlijkse aanbouw in duizendtallen aldus:

1890-1899	294	1920-1929	700
1900-1909	361	1930-1939	265
1910-1919	359	1940-1950	613

Hieruit blijkt, dat de periode 1920-1929 verreweg de grootste aanbouw heeft geleverd, de periode 1930-1939 de kleinste.

Beschouwt men de verschillende schommelingen afzonderlijk, dan wordt de aanbouw aldus:

1892-1905	281
1905-1925	464
1925-1950	484

Verdeelt men de laatste schommeling in tweeën, dan krijgt men:

1925-1941	430
1941-1950	581

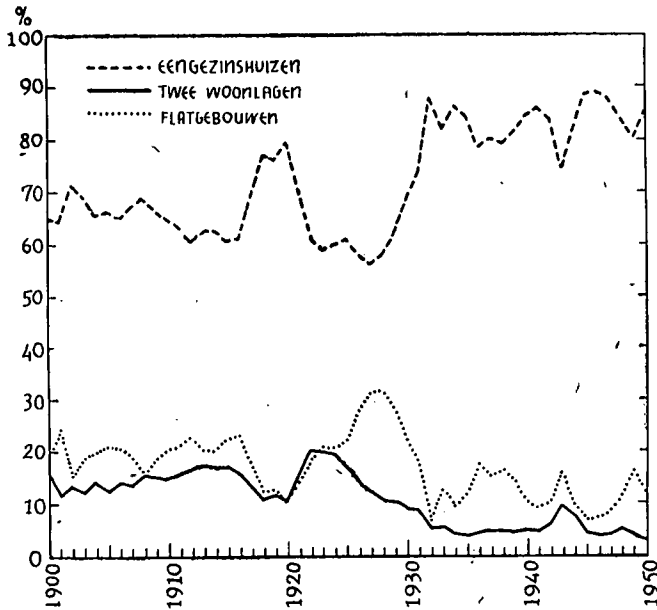
In grafiek II is de aanbouw onderscheiden naar de bouwwijze. Juist uit een oogpunt van volkshuisvesting is dit bijzonder belangrijk.

Behalve de piek voor de jaren 1917-1920 blijkt de bouw van eengezinshuizen vóór 1930 een regelmatige daling te hebben ondergaan. Hij bleef echter steeds boven 50 pCt van de totale aanbouw.

Na 1930 echter treedt een belangrijke verandering ten gunste van het eengezinshuis in. Het aandeel stijgt tot 80 à 90 pCt, terwijl met name het type met twee woonlagen vrijwel van de markt verdwijnt.

¹⁾ David M. Blank: „The Volume of Residential Construction, 1889-1950”. Technical Paper no 9, 1954, van het National Bureau of Economic Research.

Percentages van de verschillende bouwwijzen in de periode 1900-1950

Hoewel de flatbouw zich nog tussen 10 en 20 pCt van de aanbouw blijft bewegen, wijst deze ontwikkeling toch wel op een vrij sterke verandering in de instelling van het Amerikaanse volk. De vraag naar flatgebouwen met dure service blijkt verzadigd. Men keert terug tot de eigen woning met het eigen stukje grond, waar de gemiddelde Amerikaan zijn huiselijke werkjes zelf kan opknappen.

Berekent men de kosten van de aanbouw in dollars van 1929, dan blijken de toppen en dieptepunten samen te vallen met die van de aanbouw in aantallen woningen. Bij omrekening in dollars van nu treedt een kleine verschuiving op.

De gemiddelde stichtingskosten van een woning in dollars van nu blijken in 60 jaar ongeveer vier maal zo hoog te zijn geworden. In het begin van deze eeuw bedroegen zij \$ 2.000 à 2.500, thans \$ 8.000 à 9.000. Tussen de beide wereldoorlogen lag het kostenpeil op gemiddeld \$ 5.000.

Uitgedrukt in dollars van 1929 echter is er een geleidelijke daling te constateren. Van een gemiddelde van ongeveer \$ 6.000 gedurende de eerste 10 jaren daalden de kosten tot rond \$ 3.600. Behalve een stijging na 1920 tot 1930 zette deze daling zich gedurende de gehele periode geleidelijk voort.

Voor het tijdvak na 1905 kan een zeker verband worden geconstateerd tussen de beweging van de bouwkosten en de gang van de bouwcyclus. Toppen in de bouwbedrijvigheid corresponderen vaak met een stijging van de gemiddelde bouwkosten, dieptepunten met een daling.

Het rapport waarschuwt echter, dat wij deze prijsbeweging niet geheel op rekening van de conjunctuur mogen stellen. Er is ook een andere factor in het spel. Bij stijgende conjunctuur blijkt er een neiging te bestaan om grotere en duurere woningtypen te bouwen, terwijl men bij dalende conjunctuur gaat versoberen en eenvoudiger woningtypen bouwt.

Een groot deel van het rapport wordt ingenomen door beschouwingen over de wijze, waarop de verwerkte gegevens zijn verkregen. Men heeft moeten werken met zeer onvolledige statistieken en door vaak ingenieuze

berekeningen getracht, het ontbrekende aan te vullen.

Voor de Nederlandse beschouwer zijn deze gegevens niet van direct belang. Wel interessant is het verband, dat gelegd wordt tussen bouwbedrijvigheid en bevolking. Reeds David Wickens heeft in een survey over 257 steden in de periode 1920-1929 aangetoond, dat er een nauwe relatie bestaat tussen bouwbedrijvigheid en bevolkingsbeweging.

Wickens heeft er echter reeds op gewezen, dat men moet uitgaan van de veranderingen in de bevolking, of beter nog van de veranderingen in het aantal woning-behoevende gezinnen (huishoudens). Een verband tussen de nieuwe aanbouw en de oude bevolking is niet aanwezig. Van de gebouwde woningen dient 85 à 90 pCt voor het huisvesten van *nieuwe* huishoudens en 10 à 15 pCt voor vervanging en de vorming van een reserve. De bouwbedrijvigheid per hoofd der bevolking is dus een cijfer, dat alleen maar tot misverstand kan leiden. Op grond hiervan wordt dan ook aangehouden, dat de bouwbedrijvigheid verband houdt met de groei van de bevolking en niet met het bevolkingscijfer. Wickens heeft dit reeds met „scatter diagrams” aangetoond.

Het tweede punt, dat hierbij moet worden genoemd, is de stratificatie. De verkregen gegevens moeten worden ingedeeld naar zoveel mogelijk homogene subgroepen. Hiervoor bestaan verschillende mogelijkheden. Het rapport houdt hiervoor een regionale indeling aan en een indeling naar gemeenteklassen. Tussen verschillende streken blijken belangrijke verschillen te bestaan. Evenzeer tussen steden van verschillende grootte.

Zoals reeds gezegd beoogt deze studie te voorzien in de behoefte aan meer gedetailleerde gegevens omtrent de trend op lange termijn van de kapitaalvorming en de investering. Dergelijke gegevens waren slechts zeer onvolledig beschikbaar.

Het thans voor ons liggende rapport verschaft deze gegevens met een grote volledigheid. Met inachtneming van de nodige restricties omtrent de betrouwbaarheid van de schattingen, die gemaakt moesten worden, waar exacte statistieken ontbraken, kan worden geconstateerd, dat men thans beschikt over een volledig overzicht van de particuliere woningbouw, naar aantal en naar kosten, over een periode van 60 jaar. De tendentie van de bouwbedrijvigheid en de richting, waarin de investeringen zich hebben bewogen, liggen thans voor ons.

Een analyse van de factoren, die aan deze tendenties en bewegingen ten grondslag liggen, wordt nog niet gegeven. Deze volgt in een tweede monographie over de vorming en investering van kapitaal in de woningbouwsector.

Thans hebben wij dus nog slechts statistische gegevens, die intussen niet minder belangrijk zijn. Met belangstelling zien wij echter de volgende monographie tegemoet, die ons over de dieperliggende oorzaken zal inlichten.

's-Gravenhage.

H. G. VAN BEUSEKOM.

BOEKBESPREKING

Centraal Bureau voor Courantenpubliciteit van de Nederlandse Dagbladpers, Vademecums van een aantal marktanalytische gegevens van de afgeronde Nederlandse provincies. 's-Gravenhage 1953.

Deze onlangs afgesloten reeks uitgaven van het Cebuco geven diverse statistische gegevens, die bestemd zijn voor advertentiebureaux en voor hen, die door middel van dagbladclame de afzet van hun producten willen stimuleren.

De redactie heeft Nederland naar eigen, wisselende criteria verdeeld in 48 verzorgingsgebieden, die worden omschreven als de samenvatting van een aantal gemeenten, die in economische zin afhankelijk zijn van een verzorgingscentrum, hetgeen meestal één gemeente is, soms echter twee (bijv. Rotterdam/Schiedam), of een woonkern. De afbakening der grenzen is hier en daar aangepast aan de verspreidingsgebieden der dagbladen.

In elk deeltje zijn afzonderlijk de gegevens van de verzorgingsgebieden en -centra van een aldus „afgerond” provincie opgenomen met de overeenkomstige gegevens voor Nederland en de betreffende provincie.

De cijfers en kengetallen in de tabellen betreffen de demographie (o.a. aantal inwoners en huishoudingen, dagbladabonné's, kerkelijke gezindte en politieke partijen); de welstand (o.a. aantal woningen, betaalde huren, aantal aansluitingen op openbare diensten, motorrijtuigen, maatschappelijke positie en inkomensverdeling); detailhandel en ambacht (aantal vestigingen in iedere branche en het gemiddelde aantal inwoners per ambachtsbedrijf of detailhandelsvestiging).

In enige kaarten wordt de verdeling van de totale bevolking en van die der werkende bevolking naar bedrijfsklassen gegeven. Een bijlage verschaft adressen van middenstands- en reclame-organisaties.

Als voornaamste bronnen werden de C.B.S.-tellingen van 31 Mei 1947 en 16 October 1950 gebruikt; daarnaast ook eigen gegevens betreffende de verspreiding van dagbladen.

Deze uitgaven maken veel verspreid cijfermateriaal gemakkelijk toegankelijk; het Cebuco zal zeker niet over belangstelling er voor behoeven te klagen.

Wel blijven er nog wensen over: van de gegeven gemiddelden zou men de spreiding willen weten; van bepaalde verschijnselen de ontwikkeling; maar vooral meer gedetailleerde cijfers over het verspreidingspatroon van de dagbladen, waar de Amerikaanse marktanalyticus zo zeer mee verwerkt wordt en waarin hier te lande de Organisatie van Tijdschriftenuitgevers is voorgegaan met het bekende enquête-rapport 1949 betreffende Publiek-tijdschriften. Mag men dan ook van de autoriteit op het gebied van de Nederlandse courantenreclame niet meer verwachten in een gids voor adverteerders? Ook zonder een uitgebreide enquête over lezersgewoonten enz. zijn er toch wel publiceerbare gegevens beschikbaar, bijvoorbeeld over een indeling naar nationale, regionale en plaatselijke dagbladen?

Wij hopen intussen, dat het Cebuco op de ingeslagen weg voort zal gaan, en dat het in ieder geval een heruitgave na een nieuwe volks- en beroepstelling zal laten verschijnen.

Rotterdam.

L. A. VAN DER LINDEN.

AANTEKENING

Het Westduitse arbeidsconflict

West-Duitsland is thans het toneel van een, naar oorlogse, Duitse, maatstaven gemeten, ernstig arbeidsconflict. Een aantal vakbonden heeft de bestaande loonovereenkomsten opgezegd en in sommige gevallen zijn de arbeiders er toe overgegaan door stakingen aan hun looneisen kracht bij te zetten. De motieven, die van verschillende zijden als achtergrond van de looneisen worden aangewezen, lopen sterk uiteen. In het onderstaande zullen de meest aangeduide motieven worden weergegeven en, waar mogelijk, aan de hand van feitelijke gegevens worden geïllustreerd.

Alvorens hiertoe wordt overgegaan zij er op gewezen, dat het uitbreken van het arbeidsconflict in West-Duitsland thans, bezwaarlijk aan een — doorgaans aan een dergelijk conflict ten grondslag liggend — uiteenlopen van lonen en kosten van levensonderhoud ten nadele van de werknemers kan worden toegeschreven. De index der bruto-urinkomens van industrie-arbeiders is de laatste jaren gestegen: op basis 1938 stond hij in 1951 op 185,8 en in 1953 op 208,9. In Februari 1953 en in dezelfde maand van dit jaar bevond hij zich resp. op 200,6 en 205,3. De index van de kosten van levensonderhoud daarentegen is, op dezelfde basis berekend, gedurende deze periode vrij stabiel geweest. In 1951, 1952 en 1953 beliep deze index gemiddeld resp. 168, 171 en 168; van Februari tot en met Mei jl. stond hij onveranderd op 168.

Van werkgeverszijde wordt betoogd, dat de versterkte loonpolitieke activiteit der vakbonden moet worden gezien als een poging het aandeel der in de Deutsche Gewerkschaftsbund (D.G.B.) — waarbij 16 vakbonden zijn aangesloten — georganiseerde arbeiders, dat van 1951 tot 1953 van 34,6 tot 33,7 pCt van het totaal aantal werknemers is gedaald, te vergroten. In dit verband wordt er tevens aan herinnerd, dat de leider van het „Wirtschaftswissenschaftliches Institut der Gewerkschaften” aan het begin van dit jaar heeft verklaard, dat een scherpe loonpolitiek nodig is, om „die gewerkschaftliche Organisation im Bewusstsein der Mitglieder lebendig zu erhalten”¹⁾. Tenslotte wordt gesuggereerd, dat de rivaliteit der vakverenigingsleiders met het oog op de aanstaande D.G.B.-verkiezingen aan de huidige situatie niet vreemd is.

De werknemers hebben naar voren gebracht, dat zij recht hebben op hun aandeel in de grote productiviteit en de hoge winsten, die zich de laatste jaren in West-Duitsland hebben voorgedaan. Zij hebben zich nl. na de oorlog offers — in de zin van consumptiebeperking — gefroost, die mede hebben bijgedragen tot het snelle herstel der Duitse industrie. Het particuliere verbruik in West-Duitsland is dan ook, naar Westeuropese maatstaven, laag: het bedraagt slechts 55 pCt van het nationaal inkomen tegen resp. 67,5 en 65 pCt in Engeland en Frankrijk, terwijl in ons land het verbruik der gezins-huishoudingen in 1953 66 pCt van het nationaal inkomen bedroeg. Thans, nu West-Duitsland kennelijk in een conjunctureel gunstige situatie verkeert, achten de werknemers het moment gekomen hun deel in de grotere welvaart op te eisen. Zij vinden daarbij steun bij gegevens, die de „Bank Deutscher Länder” omtrent de verdeling van het nationaal inkomen heeft gepubliceerd. Van 1951 tot 1953 is het inkomen der gezamenlijke werknemers gestegen van 54,6 mrd tot 67,9 mrd D.M., tegen dat der ondernemers — inclusief bedragen voor investeringen, afschrijvingen en enige posten van sociale aard — van 35,3 tot 36,1 mrd D.M. Het blijkt echter, dat zich in het eerste kwartaal van 1954 t.o.v. 1953 een verschuiving in de inkomensverdeling ten gunste der werkgevers heeft voorgedaan.

* *

De Westduitse industrie heeft de laatste jaren een opmerkelijk herstel te zien gegeven. Eind 1950 had de industriële productie der verwerkende industrie het niveau van 1938 bereikt en ultimo 1953 was zij driemaal zo hoog als in 1948. Uit een analyse in „Wochenbericht” van 6 dezer, waarin met geen woord over het huidige arbeidsconflict wordt gerept, blijkt echter, dat de productie naar verhouding nog steeds bij die der overige O.E.E.C.-landen ten achter is. De industriële productie in West-

¹⁾ „Der Volkswirt” van 7 Augustus 1953.

Duitsland bedroeg nl. in 1953 131 pCt van die in 1938, in de overige O.E.E.C-landen 145 pCt. Met name de kapitaalintensieve grondstoffen- en kapitaalgoederen-industrie vertoont ten opzichte van West-Europa een grote achterstand: de productie-index der metaalproducerende industrie bevond zich, op basis 1938, in West-Duitsland op 90, in West-Europa, zonder Duitsland, op 126; die der metaalverwerkende industrie op resp. 137 en 166. Deze door „Wochenbericht” gepubliceerde gegevens zijn, voor zover kon worden nagegaan, niet in discussies, die rondom het arbeidsconflict gaande zijn, te berde gebracht.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De verkrapting van de geldmarkt zette zich ook in de verslagweek voort. De affaire op de discontomarkt bleef uiterst beperkt. Callgeld noteert nominaal nog $\frac{1}{2}$ pCt, maar is practisch op deze notering niet verkrijgbaar ¹⁾. De discontonoteringen lagen als volgt: 1 jaar $\frac{3}{4}$ — $\frac{7}{8}$ pCt, voor 2 jaar $1\frac{1}{16}$, 3 jaar $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{5}{16}$, 5 jaar $1\frac{9}{16}$ — $1\frac{5}{8}$ pCt.

Deze krappe positie is betrekkelijk onverwacht ontstaan en over de oorzaken lopen de gissingen uiteen. De verplichte saldi der banken, thans met 9 pCt op circa 450 mln geraamd, binden uiteraard al een belangrijke hoeveelheid middelen. Er wordt zelfs al de vraag gesteld of de verhoging van dit verplichte percentage met 1 tot 10 pCt per 22 Augustus wel definitief doorgang zal vinden.

Voorts stromen er thans heel wat minder middelen binnen uit verkoop van effecten naar het buitenland. Vervolgens noemt men grote belastingbetalingen als mogelijke oorzaak van de geldschaarste, terwijl men ook dient te bedenken dat er deze periode slechts weinig schatkistpapier vervalt. Ook voor de naaste toekomst blijft de toevloeiing van middelen door het Rijk gering. Terloops zij opgemerkt dat de vervroegde aflossing van een deel der Wereldbanklening — op zichzelf een verheugend bewijs voor Nederlands sterke deviezenpositie — als zodanig niet over de geldmarkt loopt.

De weekstaat van De Nederlandsche Bank per 9 Augustus toont als symptoom van de geldschaarste een toeneming van de voorschotten in rekening courant met ruim f 12 mln tot f 45 mln. Kortlopend papier werd niet afgenomen. Gelukkig liep de bankbiljetten-circulatie na de ultimo terug met f 95 mln. Het saldo van de banken kwam op f 531 mln, een bedrag dat bij een minimum-dekkingspercentage van 10 pCt slechts weinig marge zou laten en bij de huidige situatie dan ook stellig aanleiding geeft om met duidelijke ultimo-spanningen op de geldmarkt rekening te houden.

De kapitaalmarkt.

Geringe affaire, vacantiestemming, weinig belangstelling van het buitenland, onder invloed van Wallstreet, luidt de terminologie van de beursverslagen in de berichtperiode. Bij deze labiele situatie is het uiterst moeilijk oorzaak en gevolg juist te stellen en kunnen ook de reacties in een zo dunne markt zeer sterk zijn, zodat men zich spoedig in de betekenis hiervan zou vergissen.

Het is inmiddels interessant eens te zien hoe het koerspeil op de Amsterdamse beurs in de periode van een jaar zich heeft ontwikkeld. Het C.B.S. publiceerde deze dagen de gemiddelde koers van gewone aandelen, genoteerd aan de beurs te Amsterdam per 30 Juli en gaf ook vergelijkende cijfers t.o.v. 1953. Deze gemiddelde koersen (verkregen door deling van koerswaarde door nominale waarde) waren dan als volgt:

	per ultimo Juli		stijging in pCt
	1953	1954	
Nederlandse aandelen	160	214	34
w.o.: industrie	166	235	42
banken	158	188	19
scheepvaart	131	153	17
Indonesische aandelen	81	90	11
Petroleumaandelen	328	422	29
Totaal	190	253	33

De obligatiemarkt was in de verslagperiode in het algemeen prijshoudend. De vraag- en aanbodpositie is ook door de verruiming van het Benelux-kapitaal-verkeer nauwelijks gewijzigd en het rentepeil blijft zodoende laag. De laatste uitgave van „International Financial Statistics” geeft een tabel inzake het rendement van langlopende overheidsobligaties, waaraan wij ter illustratie het volgende ontlenen:

	1938	1951	vierde kwartaal 1952	vierde kwartaal 1953	Juni 1954
Vereigde Staten	2,49	2,70	2,75	2,79	2,54
België	4,52	4,60	4,47	4,34	4,28
Frankrijk	4,20	6,44	5,31	5,43	5,45 a)
Zweden	2,98 b)	3,20	3,30	3,21	3,19 c)
Zwitserland	3,30	2,99	2,80	2,52	2,70
Nederland	3,03	3,55	3,28	3,17	3,17
Engeland	3,57	4,05	4,21	3,89	3,78

a) Mei. b) 1937. c) April.

Aand. indexcijfers.

6 Aug. 1954

13 Aug. 1954

Algemeen	198,8	198,1
Industrie	282,8	282,5
Scheepvaart	187,8	185,7
Banken	160,1	158,8
Indon. aand.	67,1	66,8

Aandelen.

A. K. U.	233 $\frac{1}{2}$	230 $\frac{1}{2}$
Philips	275 $\frac{1}{4}$	270 $\frac{1}{4}$
Unilever	361 $\frac{1}{2}$	362 $\frac{3}{4}$
H. A. L.	164 $\frac{1}{2}$	160 $\frac{1}{4}$
Amsterd. Rubber	92	91 $\frac{1}{2}$
H. V. A.	125	125 $\frac{3}{4}$
Kon. Petroleum	427	424 $\frac{1}{2}$

Staatsfondsen.

2 $\frac{1}{2}$ pCt N.W.S.	78 $\frac{15}{16}$	78 $\frac{7}{16}$
3-3 $\frac{1}{2}$ pCt 1947	99 $\frac{13}{16}$	99 $\frac{7}{8}$
3 pCt Invest. cert.	100 $\frac{3}{16}$	100 $\frac{1}{8}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt 1951	103	102 $\frac{3}{8}$
3 pCt Dollarlening	95 $\frac{15}{16}$	94 $\frac{13}{16}$

Diverse obligaties.

3 $\frac{1}{2}$ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	101 $\frac{3}{8}$	101 $\frac{1}{2}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt Bataafsche Petr.	102 $\frac{3}{8}$	102 $\frac{7}{16}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt Philips 1948	102 $\frac{3}{8}$	102 $\frac{1}{4}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt Westl. Hyp. Bank	99 $\frac{3}{8}$	100

J. WILLEMS.

¹⁾ Terwijl wij dit schrijven vernemen wij, dat het percentage inderdaad per 16 dezer tot $\frac{3}{4}$ pCt is verhoogd.

STATISTIEKEN

DE NEDERLANDSCHE BANK

(Voornaamste posten in duizenden guldens)

Data	Munt en Muntmateriaal	Vorderingen en geldswaardige papieren, luidende in buitenlandse geldsoorten	Buitenlandse betaal-middelen	Vorderingen in guldens, voortvloeiende uit betalings-accorden	Voorschotten in rekening courant
12 Juli 1954	2.968.852	1.749.941	1.173	205.892	26.363
19 Juli 1954	3.018.207	1.685.567	650	214.273	26.823
26 Juli 1954	3.022.678	1.675.748	742	224.570	29.624
2 Aug. 1954	3.022.893	1.667.301	1.918	217.821	32.744
9 Aug. 1954	3.031.646	1.678.421	780	199.898	45.287
16 Aug. 1954	3.031.866	1.463.928	1.304	198.310	72.545

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldi in rekening courant				
		Totaal	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Saldi voortvloeiende uit betalings-accorden	Andere saldi van niet-inge-zetenen
12 Juli 1954	3.326.075	2.168.603	616.593	814.077	79.453	25.087
19 Juli 1954	3.331.457	2.126.597	720.961	814.077	49.399	24.810
26 Juli 1954	3.394.617	2.056.096	549.858	820.860	47.683	25.212
2 Aug. 1954	3.438.601	2.001.419	565.708	820.860	50.072	25.226
9 Aug. 1954	3.343.482	2.092.483	590.605	820.860	52.637	24.827
16 Aug. 1954	3.313.364	1.973.093	437.952	820.860	77.718	24.692

NATIONALE BANK VAN BELGIË

(Voornaamste posten in miljoenen francs)

Data	Goudvoorraad	Tegode op het buitenland	Vorderingen op het buitenland i.v.m. betalings-accorden	Handelspapier op België en overheidseffecten	Voorschotten in rekening courant
1 Juli 1954	38.265	349	13.640	16.417	1.104
8 Juli 1954	38.265	441	13.683	17.105	854
15 Juli 1954	38.265	3.957	9.587	17.291	940
22 Juli 1954	38.270	4.036	9.443	17.297	672
29 Juli 1954	38.270	3.815	9.441	18.121	520
5 Aug. 1954	38.170	3.853	9.461	18.246	860

Data	Deel- en pasmunt	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi				Verbindenissen t.o. het buitenland i.v.m. betalingsaccorden	
			Schatkist gewone rek.	rek. Acc. Econ. Sam.w.	Banken in het buitenland	Diverse rekeningen courant	E.B.U.-landen	Andere
1 Juli 1954	277	100.569	5	119	1.224	1.484	1.062	280
8 Juli 1954	254	101.170	5	114	1.222	1.257	1.221	282
15 Juli 1954	244	101.104	7	114	1.223	1.694	679	295
22 Juli 1954	233	100.802	4	114	1.232	1.449	837	297
29 Juli 1954	241	100.951	2	114	1.219	1.906	906	274
5 Aug. 1954	240	102.099	2	114	1.212	1.299	932	214

BANK INDONESIA

(Voornaamste posten in duizenden rupiah's)

Data	Munt, muntmateriaal, goud en saldi aan convertibele valuta	Vorderingen in vreemd courant betaalbaar	Devisenfond's valutarekening	Disconto's en voorschotten op onderpand betaalbaar in eigen courant	Voorschotten aan de Regering v. d. Rep. Indon.
30 Juni 1954	1.256.206	388.476	315.452	568.714	3.410.643
7 Juli 1954	1.256.206	442.162	337.537	591.121	3.538.770
14 Juli 1954	1.256.206	416.219	331.612	620.844	3.626.258
21 Juli 1954	1.256.206	371.481	387.913	651.920	3.725.110
28 Juli 1954	1.255.724	348.252	489.133	638.538	3.676.049
4 Aug. 1954	1.293.418	329.037	494.478	654.595	3.788.095

Data	Bankbiljetten in omloop	Devisenfond's buitenlandse passiva	Rekening courant saldi v/d Reg. v/d Rep. Indon.		Van anderen
			Bijzondere rekening inzake de E.C.A. hulp		
30 Juni 1954	5.937.711	1.591.842	494.868		1.532.223
7 Juli 1954	5.955.812	1.587.099	494.868		1.679.742
14 Juli 1954	6.039.461	1.599.086	494.868		1.748.444
21 Juli 1954	6.071.812	1.646.435	494.868		1.804.732
28 Juli 1954	6.030.805	1.647.039	494.868		1.890.119
4 Aug. 1954	6.091.024	1.624.288	494.868		2.013.762

Abonneert U op

DE ECONOMIST

Maandblad onder redactie van:

Prof. P. Hennipman, A. M. de Jong, Prof. P. B. Kreukniet, Prof. H. W. Lambers, Prof. J. Tinbergen, Prof. G. M. Verrijn Stuart, Prof. F. de Vries, Prof. J. Zijlstra.

Abonnementsprijs f 22.50; fr. p. post f 23.60; voor studenten f 19.—; franco per post f 20.10.

Abonnementen worden aangenomen door de boekhandel en door uitgevers

DE ERVEN F. BOHN TE HAARLEM

Het Bestuur van het
ECONOMISCH TECHNOLOGISCH INSTITUUT

voor Gelderland roept sollicitanten op voor de per 1 Januari 1955 te vervullen functie van

DIRECTEUR
VAN HET INSTITUUT.

In aanmerking komen academici bij voorkeur van de sociografische of economische richting.

Brieven met volledige inlichtingen en opgave van referenties in te zenden binnen 14 dagen na het verschijnen van deze oproep aan de Commissaris der Koningin in de Provincie Gelderland te Arnhem.

OPLEIDING TOT BELASTINGCONSULENT

De Nederlandse Federatie van Belastingconsulenten (Bond en Instituut) organiseert mondelinge cursussen in AMSTERDAM, ROTTERDAM, DEN HAAG, UTRECHT, ARNHEM, GRONINGEN, en eventueel elders.

AANVANG: September. Middelbare schoolopleiding vereist; Examens onder Rijkstoezicht.

Specimens en aanmelding:
BACHMANSTRAAT 39, DEN HAAG — Tel. 116914.

Abonneer U op de E.-P.B.